Nº 5 HIVERN DEL 1985

Via fora!!

PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

PREMSA MILITANT, PAPER MULLAT? - ENCARA, LA CULTURA RURAL - L'ANIMACIÓ SÒCIOCULTURAL UNA FORMA DISCUTIDA -SERVEI CIVIL INTERNACIONAL - 11 ANYS D'AUTREMENT - CIGALES: ECONOMIA DE SUPORT A LES INICIATIVES ALTERNATIVES I LOCALS -SOBRE L'OCI - L'ASSOCIACIÓ DE JOVES CONTRA L'ATUR DE MONTCADA I REIXAC - ATENEU POPULAR DE NOU BARRIS - CARRUTXA: CINC ANYS D'HISTÒRIA I ALTRES COSES - CONVERSA AMB MARIA ÀNGELS ANGLADA

en llaç

promotora de cultura popular

SUMARI

EDITORIAL:
3 PREMSA MILITANT, PAPER MULLAT?

4 CARTELLERA

LA BANYA DE BOU

I...

5 ENCARA, LA CULTURA RURAL
Joan Rendé i Masdeu

ALTRAMENT:
6 L'ANIMACIÓ SÒCIOCULTURAL, UNA FORMACIÓ DISCUTIDA
Daniel García

REUS, PARÍS I LONDRES:
8 SERVEI CIVIL INTERNACIONAL (S.C.I.)

9 11 ANYS D'AUTREMENT

10 LES CIGALES: ECONOMIA DE SUPORT A LES INICIATIVES ALTERNATIVES I LOCALS
Anne Potier

SOTA LA PLOMA:
12 SOBRE L'OCI
Albert Presas

16 RELLIGATS

CADA TERRA FA SA GUERRA:
18 ATENEU POPULAR DE NOU BARRIS
Treball Col·lectiu

22 CARRUTXA: CINC ANYS D'HISTÒRIA I ALTRES COSES
Salvador Palomar

24 L'ASSOCIACIÓ DE JOVES CONTRA L'ATUR DE MONTCADA I REIXAC
Albert Alonso

A LA INTEMPÈRIE:
25 CONVERSA AMB MARIA ÀNGELS ANGLADA

VIA FORA Nº 5, Hivern de 1985. Publicació per a la gent culturalment activa. En aquest número ha col·laborat: en la confecció de les fitxes, Carme Castany i Carles Llongueres. Edita ENLLAÇ, Promotora de Cultura Popular, Apartat de correus, 85 Ripollet -Vallès Occidental- Telf. 691 27 72 i 692 51 83. Imprès als Països Catalans per Copisteria Xaloc. Carrer de Concepció Arenal, 261 - 08030 Barcelona -El Barcelonès- A.L.B. 13925/1984.

LA PREMSA MILITANT, PAPER MULLAT?

Amb la redacció tancada i l'editorial embastada hem rebut una críptica carta de «Papers de Joventut» dient que pleguen però que no, que tornen els calés als subscriptors però amenaçant en seguir enviant la revista, etc. El que més o menys queda clar és que a partir d'ara es publicarà en castellà (canviant el títol i cal suposar que el disseny, és clar).
De tothom són sabudes les dificultats per tirar endavant una publicació en català amb cara i ulls. Els darrers anys han aparegut, plegat, tornat a sortir, etc., molts diaris i revistes de temes diversos amb un comú denominador: ésser escrits (i cal creure que pensats) en català. Per què, donades les dificultats, intenten (intentem) mantenir-se amb una admirable fidelitat als objectius i al públic? No cal trencar-se gaire el cap per resoldre la qüestió, ja que la realitat social del nostre poble i de la nostra llengua està lluny de la desitjada normalitat. En aquesta situació, continua essent una necessitat diríem que militant l'ús quotidià del català, singularment en tot tipus de publicacions. I aquest ús del català, és clar, ha d'anar acompanyat de la dignitat i l'interès indispensables perquè el producte tingui la viabilitat necessària.
A més, sent conscients de les dificultats que comporta una empresa d'aquest tipus, cal afrontar-la amb un gran realisme, tocant de peus a terra i sense voler estirar més el braç que la mànigа. Si hi ha dificultats econòmiques a l'hora de fer una publicació en una llengua amb estat, ¿què no serà per a una publicació feta en una llengua sense estat, on encara ens cal tenir uns plantejaments més coherents amb el propòsit que la publicació vol assolir?
És així com ens sorprèn i ens deceb que publicacions en català pleguin o, més senzillament i sense enrojolar-se, canviïn alegrement de llengua.
A part de treure's les puces de sobre donant les culpes a tercers, potser caldria que assumíssim d'una vegada les nostres pròpies limitacions, incapacitats i infidelitats, i intentéssim donar respostes coherents a un seguit de preguntes que no les tenen gaire fàcils:
— Quin grau d'autonomia política i econòmica tenim tots plegats?
— Quina és la situació real de la nostra llengua, que nosaltres veiem en retrocés constant?
— Es pot mantenir una publicació dedicada als joves vinculats al «quart món» amb plantejaments estètics i econòmics del «Primer món»?

Vè PREMI DE POESIA CATALANA «L'ESPURNA DEL CLOT» PER A AUTORS INÈDITS

— Es crea aquest premi de poesia per a tots aquells poetes que no hagin publicat cap llibre.
— Hi haurà quatre modalitats:
1r premi, fins a deu anys.
2n premi, d'onze a catorze anys.
3r premi, de quinze a divuit anys.
4t premi, de dinou en endavant.
— El tema serà lliure amb un màxim de 100 versos, en un o més poemes escrits en català.
— Els treballs hauran d'ésser mecanografiats a doble espai i a una sola cara, en mida foli i per quadruplicat.
— Tots els treballs hauran d'anar dins d'un sobre on s'inclourà un sobre més petit a l'interior del qual hi haurà les dades personals: Nom - Cognoms - Adreça - Telèfon - Localitat - Comarca - Modalitat en què participa -Edat.
— Els treballs s'adreçaran a:
C.M. Sant Martí —Orfeó Martinenc—
Premi L'Espurna
Avinguda Meridiana, 97
08026 BARCELONA
— El jurat estarà format per: Jaume Creus (Principat), Joan Navarro (País Valencià), Gisella Bellsolà (Catalunya Nord), Jaume Vidal-Alcover (Illes) i Maria Emília Auqué, guanyadora de la passada edició del premi.
— Tindran premi els tres primers treballs de cada modalitat.
— El premi serà el lliurament d'unes plaques i la publicació de les poesies guanyadores.
— Es tancarà la participació el 10 d'abril d'enguany.
— Els resultats es donaran a conèixer el 15 de maig del 1985 a les 12 del migdia a la sala d'actes de l'Entitat.
— Tots els treballs queden en poden de l'entitat organitzadora, la qual es reserva el dret de publicar-les.
Organitza: C.M. Sant Martí —Orfeó Martinenc— amb el suport del Consell Municipal del Districte de Sant Martí (Xè) de l'Ajuntament de Barcelona.

UN COP DE MÀ ELS CAPS DE SETMANA

Els qui seguiu assiduament el VIA FORA! sabeu de la construcció del Centre Permanent de Cultura Popular. Enllestida la construcció, comencem a organitzar-hi el centre de documentació (biblioteca, hemeroteca, arxiu d'experiències). Per tirar endavant aquesta feina calen moltes hores de treball. Un cop de mà els caps de setmana sempre serà agraït. Si voleu venir, només cal avisar als telèfons 691 27 72 o 692 51 83 (sempre els vespres) i concretar, amb una antelació mínima de 3 dies, quant de temps us hi estareu.

A mitjans de desembre del vuitanta-quatre vam fer una tramesa de la revista VIA FORA! a diverses publicacions i organitzacions d'Europa.
Estem satisfets de la resposta obtinguda i publiquem una de les cartes que ens han arribat.

Us donem les gràcies pel VIA FORA! que hem rebut. La idea de fer intercanvi de publicacions ens sembla perfecta, però el nostre moviment a Islàndia és molt jove i molt petit. Encara no tenim les nostres pròpies publicacions, per això no podem enviar-vos-les. Esperem que d'aquí un any o dos ja podrà ser. Mentre que l'intercanvi de publicacions no sigui possible, nosaltres us enviarem periòdicament informació de la marxa del nostre moviment, i us agrairem que ens continueu enviant la vostra publicació i programes d'activitats de la vostra entitat.

Eventualment alguns dels nostres companys han de venir a Catalunya i ens agradaria de veure-us. Encara que actualment no tenim gaire cosa per mostrar-vos sereu sempre benvinguts a Islàndia.
El nostre moviment és petit, els islandesos som pocs, però la nostra terra és gran i tenim esperança.
Aprofitem aquesta ocasió per desitjar-vos a tots: UN BON ANY!
Gràcies.

Jóhannes Ágústsson

ENCARA, LA CULTURA RURAL

Joan Rendé i Masdeu

Durant els anys seixantes i setantes ens vam dedicar bastant a oposar els conceptes de cultura rural i cultura urbana. De fet ressuscitàvem una vella polèmica que ja va tenir un gran protagonisme en la vida intel·lectual durant el primer terç d'aquest segle; potser era una manera de provar d'aclarir l'estela mai no extingida d'alguns aspectes del romanticisme.

La influència dels moviments juvenils que es proclamaren amb esclat més o menys durant l'any seixanta-vuit i els seixanta-nou va presentar aquesta confrontació de conceptes reals com una baralla entre bons i dolents i jo diria que, en general, la moderneria d'aquell període va o van atorgar el paper del bo a la ruralia i el de culpable a l'urbanisme. Era la conseqüència lògica de l'odi al plexiglàs universal i el desig de tornada a la Natura.

D'aleshores ençà ha passat poc temps, però la història s'ha accelerat prou perquè el poc temps transcorregut ens deixi veure tot aquell plantejament amb una perspectiva diferent.

Avui la cultura urbana, la cultura de masses ja no es pot contemplar com un enemic de l'ànima, perquè tothom sap que és un fet inexorable, però sobretot perquè ja hem après d'interpretar-lo. Avui sabem que sense les grans concentracions de població i la immediatesa de resposta massiva que en pot obtenir qualsevol estímul cultural, una vida teatral intensa i diversificada seria impossible, la rendibilitat de les grans tirades editorials seria impensable, els grans concerts de música popular o «culta» serien inexistents; és un fet de facilitat de distribució i, per tant, de seguretat material. Per altra banda, avui admetem la televisió com una màquina eficaç al servei de qui la sàpiga fer servir, ja no només com un papo pervers i buidador de cervells, i assimilem el vídeo com una fillola rebel d'aquesta màquina, capaç de donar-nos-en un control individual i de contestar els inconvenients de la padrina; també ens encanten els balls multitudinaris al Moll de la Fusta i una cartellera d'espectacles que ens fa ballar el cap a l'hora de triar. Tot això ens permet de dispensar els molts inconvenients que ens planteja la cultura urbana, o almenys ens deixa posar-los a l'altre plat de la balança per fer un pes equilibrat.

Què vol dir, doncs? que la cultura rural és morta o que ja s'ha d'enterrar de viu en viu? No, en absolut, ben al contrari. La cultura urbana és una cultura que s'alimenta sobretot de les possibilitats que dóna, d'encertar els objectius, un bombardeig múltiple i continuat d'idees i d'accions; és també l'efecte multiplicador de la intel·ligència massiva (no massificada): quatre ulls hi veuen més que dos o el que no pensa un ho pensen deu. Però la vida rural, que, a més a més de les seves essències tradicionals, rep totes les influències de síntesi de la vida urbana a través dels mitjans de comunicació moderns, té l'avantatge, sobre aquesta, de poder-hi reflexionar continuament, perquè la vida en les petites comunitats té un temps més pausat i no està sotmesa al gran percentatge d'errors que dóna el frenetisme de l'acció urbana.

Per dir-ho en termes pràctics: avui un grup de teatre de poble, un grup de música de poble, un grup de vídeo, pot aprofitar la síntesi de les experiències produïdes en el maremagnum de la ciutat, aplicar-se-les amb una visió crítica reflexiva i tornar-les a la ciutat enriquides amb tots els elements de la serenitat.

Urbanisme i ruralia poden complementar-se, són complementaris, sempre que hi hagi voluntat d'acció crítica i moderna.

Joan Rendé i Masdeu (L'Espluga de Francolí); estudia medicina a diverses facultats però no s'hi dedica professionalment. L'atrau més el món de les lletres: treballa de periodista i quan té alguna estona escriu contes publicats fins ara en dos llibres, «Sumari d'homicida» i «Llibre de figuracions».

L'ANIMACIÓ SÒCIOCULTURAL: UNA FORMACIÓ DISCUTIDA

Daniel Garcia

El dominical de «Le Monde» del 27 de febrer del '83 publicà el següent article analitzant les repercussions de la posta en funcionament del diploma per a animadors a l'estat francès, eina de professionalització d'aquests. Malgrat els dos anys que han transcorregut, el publiquem perquè creiem que pot ser útil per a la nostra reflexió al voltant del que és ho hauria de ser l'animació sòcio-cultural.

L'animació sòcio-cultural intenta fer participar els joves i als que no ho són tant en activitats que pretenen l'afirmació d'un mateix, afavoreixen l'educació permanent i el progrés social. El paper de l'animador sòcio-cultural té relació, alhora, amb el del professor, l'educador, el gestor i l'organitzador. Cada cop més se li exigeix que posseeixi, a més de les qualitats de mediació i de contacte, una sòlida cultura general i tècnica. El nombre d'animadors ocupats per les col·lectivitats o per les associacions ha augmentat considerablement els darrers vint anys [1].

Des del 1979, la clau de volta de la formació és el diploma d'estat relatiu a les funcions d'animació (DEFA). Estat, contractants i animadors pressionen perquè sigui exigit un diploma. Creat alhora per dos ministeris, el de joventut i esports (avui el de temps lliure) i el de salut (avui de les qüestions socials), el DEFA es prepara en tres anys en els centres de formació d'associacions d'educació popular agregats al títol de formació professional: Centres d'entrenament als mètodes d'educació activa (CEMEA), Unió francesa de centres de vacances (UFCV), Poble i Cultura, Centre musicals rurals... Actualment hi ha sis mil inscrits (d'edats barrejades), la mitjana d'edat dels quals és de vint-i-cinc anys.

Ha estat precedit per altres diplomes: el DECEP (diploma d'estat de conseller d'educació popular), el 1963 i el CAPASE (certificat d'aptitud en l'animació sòcio-educativa), el 1972. Però la seva estructura descaradament més ambiciosa (veieu requadre) el fa acusar avui, un cert elitisme.

Tanmateix, el sistema semblava disposar de molts trumfos: permetia oferir una veritable qualificació professional als animadors, promocionant-los i respectant la idea principal del mercat de treball, ja que els inscrits han de tenir una activitat professional i certes sortides els són reservades, com per exemple les ocupacions municipals, les més nombroses avui en dia.

Però concebut com a diploma professional de referència, desvaloritza automàticament les altres formacions: el BASE (títol d'aptitud en l'animació sòcio-educativa), l'ambició més limitada del qual correspon només a una «comprovació d'animació»; el DUT «carreres socials», ja poc apreciat en el mercat de treball; els diplomes propis dels centres de formació de les associacions, que conservaran un cert valor per a les necessitats concretes i internes d'aquestes, però es «vendran» malament a l'exterior. Quant als nombrosos animadors voluntaris, podran superar un diploma tan exigent?

La primera onada d'inscrits apenes acaba el tercer any i ja plouen les critiques:

— El diploma es considera massa polivalent. Es justifica tant per a un animador de cursets de fotografia com per a un director de casal de joves? No hauria calgut preparar un o més diplomes intermedis?

— Els controls de coneixements són unes proves teòriques que afavoreixen els candidats més escolaritzats en detriment dels que posseeixen una experiència professional convincent. Com explica Jean-Pierre Lucas, delegat nacional dels CEMEA: *«El diploma ha pres una forma acadèmica que no està relacionada amb la pedagogia que duem a terme. El fracàs pràctic de la formació universitària, tanmateix, demostra prou que la formació d'animadors no se surt de la pedagogia tradicional.»*

En fi, els centres de formació es queixen de la insuficiència dels mitjans financers posats a llur disposició. Norbert Niubo, director del centre de la UFCV prop de Meaux (Seine-et-Marne), ordena les xifres: *«El cost de la nostra formació ha estat, per inscrit, el 1982, de 20 F per hora, dels quals només hem rebut 11.70 F. El dèficit total ha estat de 700.000 F. Si la UFCV no fos darrera nostre, el centre ja hauria tancat les portes.»*

Davant aquest xàfec de critiques, els ministeris responsables semblen dividits. En la di-

El DEFA és lliurat a l'acabament d'una formació a temps ple que dura tres anys. La formació general comprèn cinc «unitats», d'un mínim de cent seixanta hores cadascuna, i una prova pràctica. Per poder-se inscriure cal justificar bé tres anys d'activitat professional, bé tres anys de responsabilitat d'animació en un organisme de caràcter social, sòcio-educatiu o esportiu, o bé ser titular del BASE (títol d'aptitud en l'animació sòcio-educativa). Els expedients de candidatura han d'ésser dipositats al DRASS o a les direccions regionals del temps. És la comissió regional de formació per a l'animació la que, sota l'autoritat conjunta dels dos directors regionals, selecciona els candidats a l'ingrés i segueix llur formació.
El DEFA pot preparar-se igualment treballant. Una comissió nacional consultiva per a la formació per a l'animació (CNFA)que agrupa ministeris, associacions i sindicats segueix els problemes plantejats per l'establiment del DEFA.

recció de l'acció social diuen que es tracta d'un *«inevitable període de rodatge»*, sobretot pel que fa al control dels coneixements. El finançament, realment no presenta pas problemes: *«Queixar-se és costum de tot centre de formació. De fet, l'animació és relativament afavorida.»* Tota reforma del DEFA és exclosa: *«Criticar el diploma només podrà dur a una desqualificació de l'animació.»*
En el ministeri del temps lliure, el discurs és menys definit. Es reconeix que, efectivament, hi ha certs problemes de finançament. Sobretot, a partir d'aquest any, començaran a estudiar-se dos nous diplomes: un per directors i gestors de grans equipaments; l'altre per animadors, menys ambiciós que el DEFA, *«però que, no obstant, no formarà sots-animadors»*, s'afirma. D'altra banda, des de l'inici del 1983, molts CREPS —avui en dia centres regionals d'educació física i esportiva, però aviat la «P» hauria de significar popular— acolliran una vintena d'inscrits per centre per preparar-los per al DEFA: en total cent cinquanta inscrits per any. Més enllà, la voluntat d'André Henry sembla ser de refondre la formació dels animadors seguint nous principis: un tronc comú assegurat pel servei públic i especialitzacions confiades a les associacions; habilitació de «ponts» entre les formacions. Actualment, com explica Jean-Pierre Lucas, d'un centre a l'altre aquestes són *«paral·leles, estanques, i no permeten una reconversió fàcil. Per exemple, un director de MJC que, als quaranta anys, vol canviar de branca (anar, per exemple, a un lloc de joves treballadors) pot veure revisada la seva formació.»*
Però una reforma tal només satisfarà a mitges els sindicats, com la FEN o el SNPA-OCC (sindicat nacional del personal de les associacions, organismes i centres culturals) CGT, favorales a «tot servei públic», i sembla ja excessiu a certs centres de formació, a les associacions: *«Lliurar la formació dels animadors a l'educació nacional em sembla tan gros que no vull creure-hi. Les associacions coneixen millor la professió»*, explica Norbert Niubo.

(1) Segons l'informe Davaine sobre els oficis de l'animació, publicat el juny de 1982 per la Documentació francesa, es calculen 25.000 professionals de l'animació a França. Aquesta xifra és obligatòriament aproximativa ja que encara no existeix cap dada estadística completa.

SERVEI CIVIL INTERNACIONAL

És una associació que considera que els homes són capaços de viure junts, amb una relació d'ajuda mútua, sense haver de recórrer a la violència per resoldre llurs diferències. El SCI és una organització que treballa per promoure la pau en el món, entre les nacions, les comunitats i les persones. El SCI està obert a tot aquell que accepti els seus principis, i no fa distinció per raó de sexe, raça, color, religió, nacionalitat i/o opinió política, per la qual cosa està al servei de tothom, i en particular de tots aquells qui sofreixin violència social, econòmica i/o política.
Hi ha qui diu que els problemes més greus de la humanitat són l'explosió demogràfica, la pol·lució i l'esgotament dels recursos naturals. Si bé això és ben cert, el que més preocupa al SCI és la injustícia i la desigualtat. Els governs estan incapacitats per donar solucions a aquests problemes. La humanitat està dividida en dos grups: explotats i explotadors. Malgrat la situació desesperada d'aquesta realitat, el SCI treballa per promoure la justícia i la pau en el món.

HISTÒRIA

El SCI neix després de la primera guerra mundial, l'any 1920, per iniciativa de l'enginyer suís Pierre Ceresole, per tal de reconstruir un poble devastat per la guerra. Poc temps després, la iniciativa arriba a la Gran Bretanya per ajudar a la gent que estava en vaga. Més tard és a l'Índia on s'instal·la un camp de treball per socórrer els afectats per un terratrèmol. Fou també molt important la intervenció d'ajut als refugiats de la guerra civil espanyola.
Amb motiu de la segona guerra mundial, la Gran Bretanya reconegué la possibilitat de realitzar un servei civil en comptes del servei militar. Fou després de la segona guerra mundial que el SCI agafà més protagonisme. Una munió d'equips internacionals es proposaren reconstruir Europa de la desfeta de la guerra. Posteriorment el SCI treballà molt positivament a Algèria, començà a treballar amb els països de l'Est i amplià la seva activitat als pobles de l'Àsia.
El SCI és membre assessor de la UNESCO i del Consell d'Europa, i és membre coordinador del Servei Voluntari Internacional.
Les fonts de finançament provenen, fonamentalment, de la pròpia organització i dels recursos de les subvencions de governs i organismes internacionals. Té en l'actualitat uns 10.000 membres de 20 països diferents. A Catalunya estan representats pel Servei Català de Camps de Treball, que són els qui porten la coordinació dels camps de treball que es fan a Catalunya. Fruit d'aquests camps, entre d'altres, ha estat la construcció del Centre Permanent de Cultura Popular d'ENLLAÇ.
Si voleu rebre més informació us podeu adreçar al SCCT, Rambla de Catalunya, 5, 08007 Barcelona, també a Casp 49, telèfon 231 13 57. 08010 Barcelona o al SCI International Secretariat, tel. (0277) 50 318; 13 Wincheap Canterbury. Kent, CT1 3TB England.

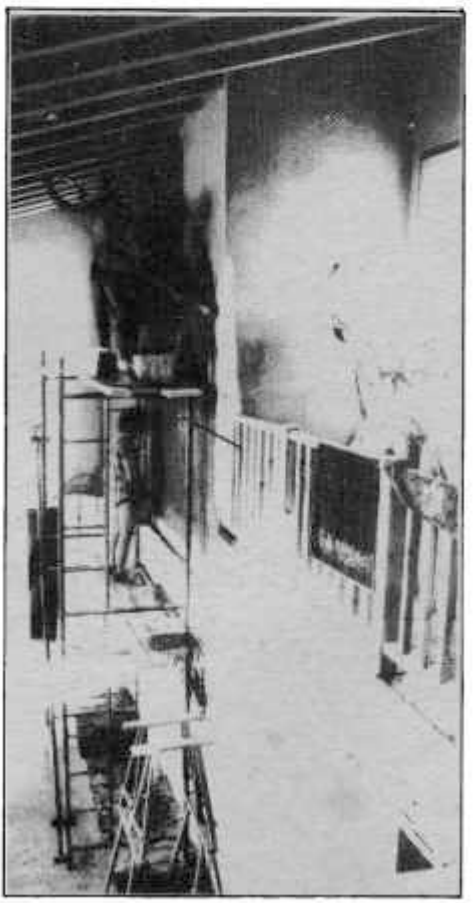

11 ANYS D'AUTREMENT

«Autrement» és un centre d'estudis alternatius, una editorial, una revista i un lloc d'intercanvis i d'investigació.
Henry Dougier, l'home d'«Autrement», defuig el protagonisme, desconfia de totes les ideologies, menysprea «el terrorisme dels militants que només creuen en la seva idea». Malgrat tot això, Dougier, durant aquests deu anys ha anat bastint la seva pròpia ideologia, fonamentada en la recerca de noves formes de viure, viure d'una altra manera («autrement»). S'ha esforçat a buscar les escletxes que tota institució té i que encara permeten un marge de maniobra. Cercant tot allò que encara és viu i es mou, tot allò que permet de viure altrament.
Així, doncs, «Autrement» té com a punt de suport la revista que porta el mateix nom. Dougier deu ser molt conscient de la frase d'Arquimedes i ha fet de la revista la base de la seva organització. Organització complexa, però que fuig del dogmatisme, de les idees i dels patrons que no ajuden a la recerca d'altres maneres de viure.
La revista té més l'aire de llibre que de publicació mensual. Anualment editen 10 números monogràfics de temes molt diversos: la família, les diferents relacions d'amistat i de parelles, la dansa, la medicina alternativa, l'homosexualitat masculina com a identitat, la cultura dels joves, els nous treballs, la informàtica domèstica... són alguns dels temes que han tractat a fons. Publiquen també 5 números extraordinaris dedicats a la descoberta de ciutats i pobles d'arreu del món. Té una tirada de 20.000 exemplars que distribueixen per llibreries i mitjançant subscripció. Cada número consta d'uns quaranta reportatges, testimonis i anàlisis, realitzats per periodistes, investigadors o científics.
Fa 3 anys que la gent d'«Autrement» han obert un Centre Cultural al cor de París: «Micromedia», destinat a noies i nois de 10 a 16 anys, que compagina el llenguatge dels ordinadors amb la informació dels llibres.
«Autrement, editorial, revista, centre d'estudis, és una talaia des d'on s'observa la transformació de la vida, de l'experiència renovadora cap a una millora de l'existència de cada dia. Des del Centre d'Estudis i Difusió volen «incitar i ajudar a persones i grups, culturalment actius, a desenvolupar, amb perspectives de futur, idees i projectes concrets, i a construir un Centre creatiu d'ajuda a l'experimentació».

LES CIGALES: ECONOMIA DE SUPORT A LES INICIATIVES ALTERNATIVES I LOCALS

Anne Potier

Una de les mancances irreductibles en qualsevol projecte o iniciativa de gestió alternativa és la poca disponibilitat de recursos econòmics de finançament. Aquesta disponibilitat que, sovint és gairebé nul·la, no només és la causa principal del nafragi de moltes experiències en marxa sinó que, fins i tot, col·lapsa qualsevol idea brillant que —ja d'entrada— resulta econòmicament inviable.
Si llegiu aquet article de l'Anne POTIER, veureu com a França han trobat un model de xarxes de finançament alternatiu prou interessant. Tant de bo l'exemple de l'ALDEA (Agence de Liaison pour le Développement d'une Economie Alternative) cundís ben aviat entre nosaltres!

Ajudar les empreses diferents

Treballar «altrament» dins les empreses «diferents» és la divisa sota la qual s'inscriu la trajectòria de l'ALDEA des de la seva creació, a la darreria de 1981. Dins l'oscil·lació del nostre sistema sòcio-econòmic, de la qual la crisi actual n'és un simptoma, els protagonistes d'una economia alternativa, hi poden jugar algun paper? És el que pensa l'ALDEA. La *«diferència»* d'aquestes noves empreses es basa en la *«reapropiació de l'ocupació»*, la *«producció de béns o de serveis socialment útils»*, l'*«arrelament local»*... coses, totes les quals, passen davant de l'imperatiu tradicional del benefici. Aquesta cançó no és nova. Ho és més, de nou, ajudar les joves empreses que avui dia la canten. De quina manera? Proposant tota una gamma de serveis per tal de permetre a aquests nous empresaris de realitzar llur projecte, i reeixir.

Aquestes prestacions que es proposen *«transformar un projecte de creació d'empresa alternativa en una realitat»* són garantides per professionals. Van des de l'avaluació del dossier fins a l'ajut en les gestions i el muntatge financer, tot seguint-lo durant els primers anys d'activitat. Un imperatiu per a aquests interventors (entre els quals hi ha un empresari vitivinícola, un politècnic, un pèrit comptable, un antic cap d'empresa i fins un animador sòcio-cultural!) fes el comprometre's al costat del creador.

Els alemanys de la república Federal, amos de l'«escena alternativa», han creat, des de 1978, llur banca alternativa: la Netzwerk. A hores d'ara, gràcies a les cotitzacions dels adherents, el fons de la Netzwerk representa una capacitat d'ajut de 30.000 marcs (1.700.000 ptes) cada mes, la qual cosa és un somni per a l'ALDEA, que tot just si acaba de sortir del periode de gestació. Però les perspectives són favorables, ja que des del 1981, l'economia social va de primera i la Delegació de l'Economia social veu amb bons ulls el desenvolupament d'aquestes iniciatives capaces d'arreplegar l'estalvi local.

Invertir en la indiferència

Les Cigales ja no canten tot l'estiu... Ara estalvien! Al començament, una idea simple: posar un mecanisme clàssic de l'economia de mercat, els clubs d'inversió, al servei de l'economia social. Dins l'ALDEA trobem, cada vegada més, gent interessada per l'economia alternativa i disposada a sostenir financerament les iniciatives en aquesta matèria. Posem directament en contacte inversors i promotors de projectes. Tenim un marc per a això: La Cigala. «C.I.A. 12» no és pas una filial americana, sinó la Cigala del districte 12 de París, el Club d'Inversors Associats.

Per a Louis de la Roncière, executiu d'un banc i gerent de la Cigala del districte 12, ésser membre d'una Cigala representa, durant el temps de lleure, *«una manera intel·ligent i humana d'utilitzar els diners»*.

Autogestionar l'estalvi

Les regles del joc són senzilles. Un petit grup de persones decideix crear un fons d'estalvi col·lectiu aportant cada mes, durant cinc anys, una quantitat determinada. El capital reunit així és destinat a ésser invertit en el finançament d'un projecte d'empresa alternativa (per exemple, una cooperativa) o a una associació d'intenció social.

Cada Cigala determina, amb els seus mem-

bres, els criteris de selecció de les empreses que hauran d'ésser ajudades financerament, i les quantitats destinades a cadascuna, i decideix per ella mateixa, al començament, el destí de l'estalvi. El dossier ha d'ésser acceptat, tot seguit, per la Direcció de l'ALDEA i ha de rebre l'acord del censor de comptes.
Els inversors de la Cigala poden, tot seguit, realitzar el suport financer amb la participació en el capital de l'empresa a base de la compra de participacions. Formen part, doncs, del Consell d'Administració. Aquesta forma de participació, més solidària, exigeix un compromís més gran per part dels inversors que un simple prèstec.
D'aquesta manera, els membres de la Cigala CIA 12 ingressen cada mes entre 200 i 500 francs, segons els sous (que se situen a l'entorn dels 10.000 francs), després d'una aportació inicial de 1.000 francs.
«És un estalvi intel·ligent», deia M. de la Roncière, *«perquè ens demana un esforç de reflexió sobre la solidesa i la viabilitat dels projectes a finançar»*; però també perquè ens forma sobre qüestions econòmiques, en la gestió. No cal, tanmateix, ésser un ministre de Finances. La qualitat primordial d'un bon inversor —diu— és una motivació sòlida. Si s'ha «llançat» en aquesta «aventura», ho ha fet per a participar de manera activa i concreta en l'animació i desenvolupament del barri. Al seu entorn, els altres dotze membres —una secretària de direcció, un informàtic, un urbanista, un responsable d'associació...— estan animats per la mateixa voluntat d'autogestionar llurs estalvis en un esperit de solidaritat. Hi inverteixen no només diners, sinó temps, un cop al mes com a mitjana, per tal d'estudiar i debatre els projectes.

Pagar menys impostos

Cal no prendre'ls per filantròpics totalment desinteressats. Si el benefici no és la motivació principal de les Cigales, això no vol pas dir que no tinguin cura d'una gestió rigorosa i rendible del capital estalviat.
Per altra banda, els inversors tenen dret a beneficiar-se d'avantatges fiscals sobre els comptes d'estalvi en accions. Poden reduir de l'import total dels seus impostos el 25 per cent de la quantitat invertida, dins un límit de 7.000 francs per persona.
Una altra satisfació, aquesta vegada moral, com a contrapartida de tenir els diners «congelats» durant cinc anys, temps de durada de la vida d'un Cigala: els seus membres disposen del govern i del control d'utilització d'aquells estalvis.
A moltes ciutats de França, les Cigales s'han escampat —dotze han estat creades des del 1982, i una quinzena són en gestació en el moment present. Les realitzacions, creacions d'empreses o d'associacions i de llocs de treball n'han estat la conseqüència.
Així, a París, el CIA 12, després d'haver constituït un estalvi de 40.000 francs en un any, participa en la realització de quatre projectes:
— Una associació de serveis informàtics per a les associacions del barri (Connec-Cité);
— una associació de producció de documents sonors amb destinació a les ràdios lliures i mitjans d'informació, amb formació de cursetistes en les tècniques del so (Traque-son).
Dos projectes esperen la llum verda final:
— Una cooperativa de sastres senegalesos;
— un cinema de barri amb programacions educatives.
A París, a més, un restaurant indonesi, d'estructura cooperativa (SCOP), ha pogut obrir les portes, el desembre del 1982, gràcies al finançament de l'ALDEA, i ha donat ocupació a nou refugiats polítics indonesis.

Una gran xarxa, demà?

Les Cigales són encara en una fase d'experimentació; amb tot, ja apareixen febleses i dificultats.
No es tracta, en efecte, de fer el paper de financers aprenents amb els projectes que, a un cert termini, no es revelin com a viables. El més difícil, segons M. de la Roncière, és de trobar projectes alternatius de qualitat.
Cal semblantment poder comptar amb la fidelitat dels inversors. *«Per a ésser eficaços* —deia el gerent d'una empresa que s'havia beneficiat del suport financer de cinc Cigales— *cal que els membres de les Cigales facin aportacions regulars i en quantitats suficients»*.
Llur isolament, llur nombre escàs, són encara un obstacle per a la creació d'aquesta extensa *«xarxa de solidaritat ideològica i financera a l'entorn de les empreses alternatives»*, que és l'ambició de l'ALDEA. Però Antoine Guizard, encarregat de missió de l'ALDEA té bones esperances. La *«bona llavor»* ha estat sembrada. Les Cigales i les altres xarxes de finançament paral·lel, permetran a l'economia alternativa de sortir del seu estatut marginal?

UNA MÉS SOBRE L'OCI

Albert Presas

El següent article vol continuar, d'alguna manera, el debat obert al voltant de l'atur i l'oci en números anteriors.

Vist en tota la seva amplitud l'oci és una realitat summament ambigua, i això és degut a la seva complexa estructura i a les relacions que estableix amb tots els altres aspectes i àmbits de la nostra civilització. L'oci es configura com un element central dins de la nostra cultural, guardant relacions profundes amb la política, la cultura, el treball... problemes que sota la seva influència estan condicionats a plantejar-se des d'altres perspectives. Avui dia no és possible reflexionar sobre la societat del segle XX i molt menys sobre la del futur, sense tenir en compte la necessitat d'un anàlisi seriós de què és i què posa l'oci.

La dificultat d'establir una significació sòlida i manejable del concepte d'«oci» ja es troba en el fet que darrera d'ell mateix s'hi amaga una història que ens el presenta amb tota una sèrie de variacions conceptuals que, si bé en alguns casos poden presentar una certa relació, en molts altres prenen una significació àdhuc oposada. Evidentment, amb aquesta referència a la seva història no acceptem que l'oci sigui un terme nascut a conseqüència de la Revolució Industrial, encara que el que «gaudim» avui n'estigui fortament influenciat. Una altra puntualització prèvia fòra que aquesta és una història situada en allò que s'anomena tradició occidental o racionalista i que prescindeix d'altres tradicions i cultures.

Dins de l'evolució de la pràctica de l'oci podem assenyalar, a grans trets, cinc moments clars que suposen un exemple del que s'entenia per oci i temps lliure en determinades èpoques. Aquestes cinc etapes contemplen l'oci com una pràctica col·lectiva, ja sigui reservada a un o diversos estaments socials, que gaudeix d'una certa transcendència en el conjunt de la societat.

La cultura grega prenia com a essència de la llibertat la inclinació a la contemplació dels valors que es consideraven suprems en aquell moment: la Bellesa i la Veritat, la síntesi dels quals era la Saviesa. Això, evidentment, requeria una vida ociosa, requeria «skholè», que era un estat de pau i de contemplació en què l'esperit es realitzava i manifestava totalment.

Aquesta càrrega contemplativa sembla ser que s'ha fet sinònim dins de la nostra tradició, d'un apropament a una Veritat essencial i absoluta, a l'únic camí que condueix a una realització integral de l'home. (Amb major o menor influència i ja sigui d'una manera conscient o inconscient, aquest és un anhel de molts dels alternatius actuals). Hem de tenir en compte, però, que aquesta pretensió només és el resultat d'un procés social i d'una intensa lluita entre diferents corrents que avui qualificaríem de pensament, i que desembocà en la institucionalització —en el sentit fort del terme— sòcio-cultural de l'especulació racional i contemplativa, en detriment d'una tradició més lligada a les pràctiques artesanals. Aquesta inclinació a la contemplació estava basada en els seus orígens, en el prejudici envers els treballs físics que eren reservats únicament a l'esclavatge. És per això que l'oci era una via cap un saber no utilitari.

Plató, recollint l'ensenyament de Sòcrates, el qual, recordem-ho, morí condemnat per la mateixa polis grega, la lloà com la millor riquesa, i Aristòtil entengué la «skholè» com un fi en ell mateix, un ideal de vida. D'aquesta manera, si per als clàssics l'home només podia entendre's com ésser lliure tant físicament com espiritualment, i si per arribar a aquesta llibertat era imprescindible l'oci, aquest era una condició definitòria de l'home en llibertat.

Només els estoics —Sèneca sobretot— es feren ressò de la visió grega. La resta de la civilització romana mantingué una concepció de l'oci exemplificada especialment en Ciceró, quan aquest parla de l'«otium» com el temps de descans del cos i l'ànima necessari per a tornar als treballs diaris. Entre els romans el treball no tindrà una significació negativa, sinó que la conducta de l'individu estarà dirigida a la millor consecució de les seves ocupacions. Hi haurà, doncs, una subversió dels valors anteriors: l'oci serà només un mitjà per a un fi que, en aquest cas, serà el treball.

Caldria fer una aclaració important: si bé en els grecs l'oci era entès de forma semblant per a tots els ciutadans lliures, ara apareixerà una dicotomització entre l'oci del poble i l'oci de l'èlite. Si recordem la famosa dita de

«pa i espectacle» ens farem una idea clara de què era o pretenia ser l'oci popular. Roma introdueix, per primer cop, l'oci de la massa anònima i aquest s'institucionalitzarà com un sistema de dominació. Contraposat a la meditació, l'oci dirigit al poble voldrà ser una eina de despolitització i de massificació, termes que ens poden resultar molt propers avui dia.

Si bé l'oci des de sempre ha pogut estat utilitzat com un símbol de status social, aquesta funció va accentuar-se a l'Edat Mitjana i amb la burgesia del Renaixement italià. L'oci es convertirà en un senyal inconfundible de poder i noblesa. Més que el contingut —sovint dedicat a activitats físiques, car les intel·lectuals es recullen en els monestirs fins Sant Ignasi de Loiola, que introduirà en la seva orde l'obligació del treball— l'important era evidenciar la disposició que es tenia de temps desocupat, lluny de la submissió i indignitat que anava lligada al treball. Evidentment, la massa popular seguia estant lligada a les feines del camp i a les tasques artesanals, mantenint un calendari de festivitats que pretenien ser un control indirecte del poble molt similar a l'instaurat pels romans.

La Il·lustració s'encarregarà de racionalitzar el concepte d'oci, i aquest adquireix una dimensió humana. Els Enciclopedistes entendran l'oci —«loisir»— com el temps buit que ens deixen les nostes ocupacions, del qual nosaltres en podem disposar de manera «agradable i honesta». Aquí s'introdueix el condicionament de l'«honestitat», que dependrà del marc cultural i moral de l'època. Aquesta restricció vindrà possibilitada per una educació que serà l'«adequada» i que inspirarà en l'individu un profund desig d'ocupar-se de la virtut. Trobem, d'aquesta manera, d'una part un temps buit d'ocupació que segueix essent el darrer fi, i d'una altra part una disposició determinada provinent d'una educació que no tardarà a ser reconeguda com un dret per a qualsevol individu —«cap nen sense escola»—. La burgesia s'anava preparant, d'aquesta manera, un marc on encaixaria perfectament molt poc temps després.

Per circumstàncies històriques, els països nòrdics europeus quedaren al marge d'aquest procés que es dóna preferentment en els països mediterranis, i quan reaccionen ho fan contra la idea d'oci que és pròpia de l'Edat Mitjana. El puritanisme i, abans, el calvinisme, reaccionen violentament contra l'oci com un temps buit, denunciant-lo com un clar senyal de condemna eterna. L'oci passarà a estar totalment contraposat al treball, única font de virtut. La influència d'aquesta idea passarà a la burgesia, constituint la pauta d'acció predilecta de les noves classes mitjanes nascudes als inicis de les primeres societats industrials. El valor del treball, però, no aparegué per primera vegada amb els reformistes i malgrat que fou Adam Smith qui més contribuí a l'arrelament d'aquesta concepció moral, ja trobem antecedents en el frare franciscà Francesc d'Eixemenis qui en el *«Dotzè del Crestià»* aconsella de donar als camperols la suficient ocupació perquè no poguessin perdre el temps en queixes i jocs improductius.

Fins aquí el que ha pretès ser una visió general del que s'ha entès per oci en diferents etapes històriques, per mostrar que mai no hi ha hagut una acceptació clara i definitiva, transferible d'un context històric a un altre. L'oci que ens arriba a nosaltres neix de les conseqüències de la Revolució Industrial. La seva consecució vindrà, paradoxalment, acompanyada de l'increment de l'explotació de les masses assalariades per unes jornades de treball aclaparadores. La inviabilitat de la situació farà que els obrers prenguin consciència i comencin a reivindicar la reducció de la insostenible jornada laboral i l'augment dels salaris. Això farà que, lentament, aparegui un temps arrencat al temps dedicat al treball, temps que, al principi, la ideologia liberal-burgesa no assimilarà, i l'en-

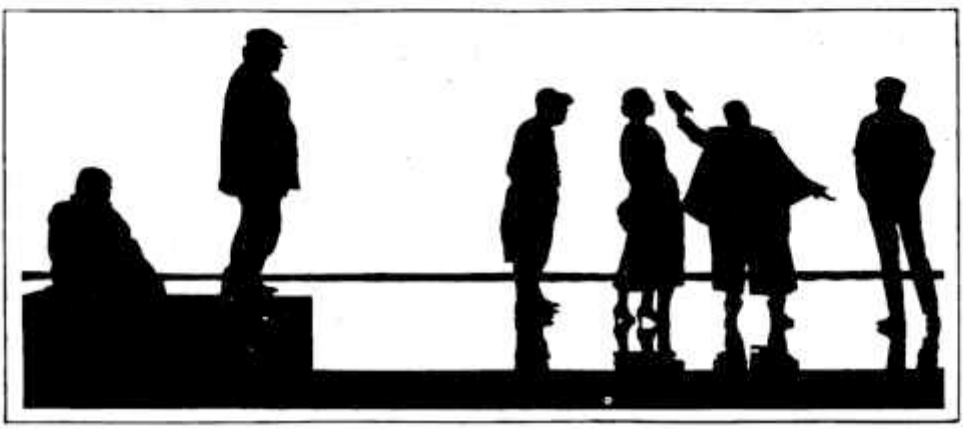

tendrà com un temps per a la disposició individual.

Observem que aquest temps «guanyat» no té res a veure amb els referits anteriorment. Si abans, tant en una època com en una altra, l'oci estava dotat d'un sentit determinat, ara no interessarà qualitativament sinó quantitativa: com més temps allunyat i deslligat del treball, millor. Serà un periode de temps per omplir i no tardarà la burgesia en adonar-se de la importància que això tindrà, ja que s'interpretarà com un mercat potencial de consum molt d'acord amb els seus interessos econòmics. Pensem que avui gran part de la producció està dedicada a productes per al nostre «temps lliure».

És ara, amb aquesta vacuïtat de sentit que tindrà l'oci, quan la trama es complica i es requereix una anàlisi molt més prudent d'entrada.

Podem començar preguntant-nos si l'oci modern, com hem vist temps guanyat al treball, és temps lliure i si ambdós termes, «oci» i «temps lliure», són el mateix o volen expressar dues coses distintes. Aquesta pregunta pot conduir-nos una mica més enllà en la nostra anàlisi, car si l'oci originat a conseqüència de la Rev. Industrial, que és el que nosaltres disfrutem, suposa un temps guanyat a les nostres obligacions, caldrà veure en quins termes s'entén això de «temps lliure».

En l'evolució del terme podem veure que, sempre que parlem d'oci, hi ha inplicita una inversió de temps i una disposició suposadament lliure d'aquest. Ara, això no ens ha de fer pensar, o almenys no hem de partir de la base que l'oci i el temps lliure volen dir el mateix, ja que es podria dir que l'oci implica una pràctica i, per tant, un lligam a una realitat determinada, mentre que el temps lliure no deixa de ser un fragment temporal que cal omplir.

Tant si l'entenem independentment del treball com si ho fem relacionat amb ell, l'oci ens apareix amb un sentit clarament negatiu respecte al treball que seguirà essent la gran consecució. El caràcter compensatori de l'oci sovint ha estat acceptat: a través d'ell ens recuperem o retrobem les nostres obligacions laborals i socials. Tant si es cerca quelcom material —evidenciar un nivel social o la propietat de quelcom determinat— com si es cerca quelcom psicològic —la instronspecció i la solitud—, la compensació sembla constituir una funció, potser la principal, de l'oci modern. Aquesta compensació sembla donar un sentit alliberador a l'oci, manifestant clarament una càrrega funcional molt important dins del marc en què es dóna. Això ve condicionat en certa manera perquè se suposen dos conceptes implícitament, obligació i llibertat, que no poden ser absolutitzats, almenys en un nivell de pragmatisme com el que nosaltres cerquem aquí. Considerarem l'obligació com el condicionament exterior i la llibertat com l'autocondicionament conscient.

Apartem-nos per un moment de l'argumentació per imaginar-nos un organisme determinat, amb una sèrie de processos dirigits a mantenir un equilibri harmònic entre les seves diferents parts integrades. Generalment, aquests tipus d'organismes no solen mantenir un equilibri total i absolut, sinó que l'excés o manca d'un procés, sovint ha de ser compensat per la prestació d'un altre procés diferents que, d'aquesta manera, cercarà recuperar l'equilibri fonamental. Així, els desequilibris són corregits per la mateixa capacitat d'autoajustament de l'organisme en qüestió. Si no disposés d'aquesta capacitat, l'organisme estaria condemnat.

Aprofitem aquest exemple per veure la similitud de l'oci amb la presència d'una funció compensatòria. Si admetem l'oci com aquell temps en què la necessitat de realització és autocreada per l'home, ¿com podem considerar-lo lliure si el que pretén és disminuir o eliminar els efectes d'un condicionament extern —escapar de l'alienació del treball o de la massa, per exemple—? únicament podem

músiques de carnaval (I)

BALL DEL NYITUS

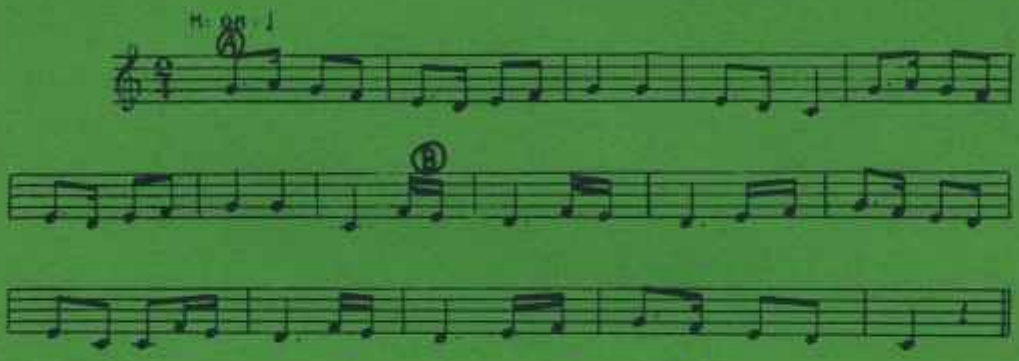

músiques de carnaval (II)

CANÇONS

— El burricot
— La vella Miralda
— Joan del Riu
— La Solipanta
— La mosca
— Peu Polidor
— L'espingueri
— L'oreneta i el pinsà
— La Gallina
— Don Gatu

DANSES

— Ball del Bedriol
— El «Tio Fresco»
— El Jan Petit
— Ball del Nyitos
— El Ball de la Civada
— Ball dels mocadors
— El Rotlletò
— La ratolinesa

Dansa popular catalana que es ballava per Carnestoltes a Sant Julià de Vilatorta (Osona). Pel que expliquen els llibres, no tenia una coreografia gaire fixa, i més aviat es ballava en improvisacions, en un to burleta i fent tota mena de ganyotes i gests estrafolaris.

Explicació de com es balla

SITUACIÓ: En línies. No necessàriament noi davant de noia. No és un ball de parelles.

POSICIÓ: Les mans de la pròpia cintura.

PASSOS: Passeig saltat.

Frase A: 4 compassos. Passeig saltat cap enrera.

4 compassos. Passeig salta cap endavant.

Frase B: 2 compassos. Fer pam i pipa al ballador del davant dues vegades.

2 compassos. Volta saltada en el lloc en sentit horari.

Tota la dansa es fa tres vegades, però varia el motiu de la frase B. En comptes de pam i pipa, la segona vegada es piquen tres cops de mans amb el ballador del davant dues vegades. La tercera vegada es dòna una bufetada al ballador del davant, aquest s'ajup i després es fa a la inversa. Podem substituir aquests gests i ganyotes de la frase B pels que vulguem. El que és més divertit és ballar ben encatarat i seriòs fins al moment de la ganyota, en què adoptem l'actitud més grotesca que puguem en fer els gests corresponents. Els nyitus era una mena de follets que feien que la gent perdès la memòria i fes bestieses.

«El terme *nyetu* o *nyito* havia estat aplicat a un ésser fantàstic tan infinitament menut que era imperceptible i que es ficava cap endins de les persones a través de les orelles i se'ls menjava el cervell i de manera molt especial la memòria».

BIBLIOGRAFIA

— *El sac de cançons*; col·lecció Esplai núm. 36; Hogar del Libro.

— *El sac de danses*; col·lecció Esplai núm. 33; Hogar del Libro.

— *Folklore de Catalunya — Cançoner*; Joan Amades; Editorial Selecta (pàgines 95-104).

— *Costumari Català*; Volum II; Joan Amades; Salvat/Edicions 62.

— *Punta i Talò*; el sac de danses; Ed. Altafulla.

instruments casolans (I)

OSSETS, GUITARRA D'OSSOS O BANDÚRRIA D'OSSOS

1. Materials

— Ossos de potes d'aviram
— Cordill
— Anella metàl·lica o de fusta

2. Característiques

Format per un enfilall d'ossos de potes d'aviram que se sostenen per cada cap amb cordill o roba. Sona fregant-los amb una anella metàl·lica o de fusta, també es pot fer sonar amb una cullera de fusta, i es penja al coll.

3. Ús

Instrument típic de les colles de caramelles i acompanyament de cançons nadalenques.

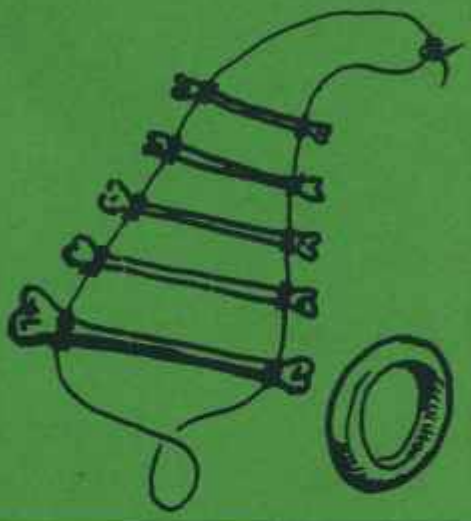

instruments casolans (II)

TEULA

1. Materials

— Una teula
— Corda
— Un pal
— Un tros de roba

2. Característiques

Consisteix en una teula agafada amb un cordill. Es fa sonar colpejant-la amb una maça de roba.

3. Ús

Típic dels conjunts instrumentals de caramelles de pagès.

RIGO-RAGO

1. Materials

— Dues fustes de 20 cm. de llarg × 10 cm d'ample i 1,5 cm. de gruix.

— Unes 20 varilles

— Claus sense cap per clavar les varilles a la fusta

— Un tros de pell, skay o roba, per fer dos agafadors

2. Característiques

Instrument fet amb dues fustes rectangulars que tenen un bon nombre de sècs en una cara de cada un d'elles, sècs que es freguen els uns amb els altres per tal de produir música. Cada fusta porta un agafador de pell o roba per poder-lo sostenir.

3. Ús

Típic dels conjunts instrumentals de les colles de caramelles del Maresme.

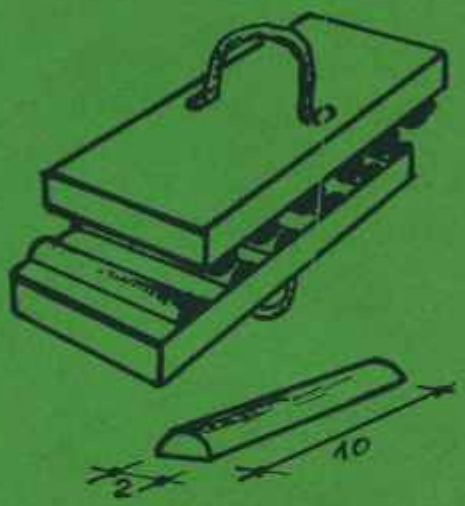

CAMPANETER DE NOUS

1. Materials

— Una anella de fusta o

— Una nansa de bossa (es troben a les merceries)

— Una branca petita

— Mitges closques de nous

2. Característiques

Consisteix en mitges closques de nous buides agafades al cap per un cordill que es lliga a una nansa o anella, de fusta o de cuir.

Es fa sonar sotragant-lo ritmicament.

3. Ús

Es creu que serveix per fer-se passar la por. També existeixen campaneters d'ossos de peus de porc o peülles; aquests últims eren utilitzats per les dones de la Cerdanya per fer-se passar la por quan transitaven de nit per despoblat.

en llaç full informatiu

TROBADES D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES EN EL CAMP DE LA CULTURA POPULAR.

(Aquestes activitats tenen el Suport de la **Fundació de Serveis de Cultura Popular, la Fundació Esico i la Direcció General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya**).

El perquè de les Trobades

Perquè cal que entre tots redescobrim un estil propi de la cultura i de l'aprenentatge, un estil on l'ajut mutu, la lliure cooperació, l'activitat, l'autogestió i l'autoformació tinguin un lloc preferent.
Fer la recerca en un clima d'autoformació, és el que ens pot donar una educació a la inventiva, la iniciativa, la imaginació i la corresponsabilitat. Aquestes Trobades estan pensades per:

* Establir les bases per un procés educacional que estimuli la persona a progressar individualment i col·lectiva;
* Facilitar l'intercanvi d'experiències entre tots aquells que, a cada poble o barri, fan possible una dinamització constant del seu entorn;
* Revaloritzar el treball de dinamització cultural des d'una perspectiva de treball voluntari, no institucional;
* Aprofundir sobre el concepte de cultura, com a resposta personal i col·lectiva a les dificultats que genera la realitat actual del nostre país; enfront d'una cultura alienant i aliena proposar-ne una de pròpia i alliberadora tant personal com col·lectiva;
* Treballar unes tècniques que ens donin un ventall més ampli de possibilitats a l'hora d'endinsar-nos en una acció concreta;
* Aprofundir tots plegats en el sentit de la festa i els costums, recuperant-los en el seu contingut per al moment en què vivim.

Març	9-10	FESTA DE L'ARBRE. Plantació d'arbres. Debat obert sobre «Ecologia als Països Catalans».
Abril	27-28	JORNADES DE SOTRAGAMENT GENERAL A AVIÀ (BERGUEDÀ).
Maig	4-5	L'ATUR COM A DETONANT DE NOVES FORMES DE VIDA, tècniques: reciclatge de materials.
	18-19	IMAGINEM-NOS UNA NOVA FESTA tècniques: guarniments i transformació d'espais oberts.
Juny	8-9	TROBADA AMB LA GENT DEL PENEDÈS. Preparació dels Camps de Treball de l'estiu '85. Constitució d'equips per a la recepció de voluntaris estrangers.
	29-30	TROBADA DE SOTRAGAMENT GENERAL A LLEIDA
Juliol/Agost		CAMPS DE TREBALL INTERNACIONALS
Octubre	5-6	ESTABLIMENT DE LES BASES PER UN PROCÉS EDUCACIONAL QUE ESTIMULI LA PERSONA A PROGRESSAR. CONEIXEMENT DEL PAÍS. tècniques: danses i cançons.
	26-27	CULTURA RURAL-CULTURA URBANA tècniques: maquillatge.
Novembre	9-10	INTERRELACIÓ DELS COL·LECTIUS DE DINÀMICA ALTERNATIVA: Ecologisme, Moviments per la Pau,... taller: construcció de bestiari, cap-grossos i gegants.
	22-23	L'ASSOCIACIONISME AL NOSTRE PAÍS. IMPORTÀNCIA QUE HA TINGUT I POSSIBILITATS QUE POT TENIR, CARA AL FUTUR. ELS ATENEUS, AHIR I AVUI taller: arxiu i administració de les entitats.
Desembre	14-15	VALORACIÓ DE LES TROBADES DEL 1985. PREPARACIÓ DE LES DEL '86.

Indicacions pràctiques

Enllaç posa a disposició de tothom qui vulgui i hi càpiga (hi ha lloc per a 25 persones), una casa —El Centre Permanent de Cultura Popular— per poder compartir i intercanviar experiències en el camp de la dinamització cultural. L'horari de les Trobades és de les 11 del matí del dissabte a les 6 de la tarda del diumenge. El divendres a partir de les 8 del vespre la casa estarà oberta, però només hi haurà el servei de matalàs; el sopar cal de cadascú se'l porti.
El preu és de 1.200 pessetes el cap de setmana. Aquest preu inclou tots els àpats i les despeses de la trobada (dossiers, material del taller, etc.).
És del tot necessari que confirmeu la vostra assistència als telèfons 691 27 71 o 692 51 83 (sempre els vespres) o escrivint a l'apartat 85 de Ripollet. Us podem facilitar informació més detallada de cada trobada, horaris de trens, mapes de carreteres, brúixoles, etc.
Voldriem preparar cadascuna d'aquestes trobades amb dues o tres persones de diferents comarques, per tal que el tema reflectis la problemàtica comuna. Tots aquells que estigueu interessats a col·laborar en l'elaboració d'algun dels temes o tècniques, poseuvos en contacte, per carta o per telèfon, amb Enllaç.

FESTA DE L'ARBRE AL TURÓ DELS PUJOLS
Centre Permament de Cultura Popular - Enllaç
9 I 10 DE MARÇ DE 1985

Com l'any passat, ens agradaria molt poder comptar amb la vostra presència aquest dia en què, a més a més de plantar arbres, podrem intercanviar criteris, disfrutar conjuntament de la festa i veure amb els vostres ulls com creix el Centre Permanent de Cultura Popular dels PP.CC.

Dissabte dia 9	
Durant tota la tarda:	Preparació del pla de plantació, recepció de la gent i dels arbres.
3 de la tarda	Preparació del terreny per a la plantació. Explicació dels adobs adequats per a cada arbre.
2/4 de 8 del vespre	Sopar.
9 del vespre	Debat obert sobre: Ecologia i Països Catalans. Hi seran presents membres de la plataforma ecològica de la CRIDA. Aprenentatge de danses a l'entorn de l'arbre.
12 nit	Silenci.
Diumenge dia 10	
7 matí	Matinades.
2/4 de 8 matí	Esmorzar.
8 matí	Recepció de la gent i dels arbres que arribin diumenge.
10 matí	PLANTACIÓ DELS ARBRES.
2/4 de 2 migdia	Dinar dels bosquers: *Menú:* Patates al caliu Cansalada fumada amb paper d'estrassa Botifarra blanca i botifarra negra, amb sorpresa. A qui li toqui la fava se'l proclamarà, a l'hora del ball, Bosquer Major Postre - café - infusions Pa i vi del Penedès.
4 tarda	PLANTACIÓ DELS ARBRES
6 tarda	Ball de Gralles
8 vespre	COMIAT

Cal avisar el nombre de persones que vindreu, el dia i l'hora. Les despeses són de 900 pessetes per persona (inclou el sopar del dissabte, dormir —amb sac—, esmorzar i dinar del diumenge. Pels que vingueu diumenge les despeses són de 500 pessetes.
Espècies d'arbres que necessitem per tal de fer la repoblació, respectant l'entorn, i aconseguir un espai adient a la funció del centre: xiprers, pinys pinyoners, alzines, roures, pollancres, desmais, oliveres, ametllers, perers, cedres, melis i pomeres.

NECESSITEM COL·LABORADORS
QUE ESCAMPIN LA REVISTA

Si et consideres una persona culturalment activa, si vols viure altrament, si lluites per la reconstrucció dels Països Catalans, ajuda'ns a fer nous subscriptors.

VOLEM I NECESSITEM ARRIBAR ALS 1.000
SUBSCRIPTORS I COL·LABORADORS

Enllaç, des de la seva fundació, es financia amb l'aportació econòmica i el treball voluntari dels seus socis. Vols ser un soci-col·laborador? Necessitem del vostre ajut. Tots els socis rebran la publicació VIA FORA! i se'ls convocarà a l'assemblea general ordinària anual. Si et plau, retalla aquesta butlleta i fes-la arribar a persones que puguin subscriure-s'hi.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na.....

Adreça..... Telèfon.....

Població..... Comarca.....

- ☐ Em subscric a «VIA FORA!» per a l'any 1985 (500 ptes/4 números)
- ☐ Vull rebre el nº de «VIA FORA!» (150 ptes.)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (1.000 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (1.500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (ptes./trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària (preferentment C.P.V.E.)
- ☐ En efectiu (personalment)

Data Signatura

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms.....

Llibreta nº/cc. nº..... Caixa/Banc.....

Agència ..... Adreça .....

Població..... Comarca.....

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva subscripció.

Data Signatura

en llaç
promotora de cultura popular
apartat 85 RIPOLLET

repoblem els nostres boscos (I)

AQUEST HIVERN: EL PLANTER

LLAVORS: Glans, pinyons, d'altres llavors d'arbres forestals.
ENVASOS: (1) Poden ser ampolles buides d'aigua o de llet, tetrabriks, pots de plàstic, bosses fortes, etc. (eviteu les ampolles de detergents, lleixiu i d'altres productes tòxics).

EL PLANTER

LLOC: Balcó, terrassa, jardí, hort (en aquest cas, és millor que enterreu els envasos a terra).

• Talleu els envasos a 12-15 cm d'alçària (1)

• En el cas de certs plàstics (com els d'ampolles d'aigua) és convenient cremar una mica la vora per tal d'evitar el perill de tallar-se (2)

repoblem els nostres boscos (II)

L'HIVERN QUE VE:
EL TRASPLANTAMENT

MES: Febrer de 1986.
LLOC: al bosc o a qualsevol terreny apropiat. *Si voleu fer la plantació en un terreny públic*, ens podeu trucar i us direm el lloc i el dia on es farà la repoblació dels plançons.

• En un lloc adient on l'arbre es pugui desenvolupar sense entrebancs farem un clot gran, ja que encara que l'arbre sigui xic, més endavant creixeran les rels, i si troben la terra estovada, ho faran amb més facilitat (6)

• Trencarem l'envàs procurant que el pa de terra quedi sencer. En el cas de les bosses n'hi ha prou trencant només la base (7)

• Feu a la base 1 o 2 forats d'uns 8 mm de diàmetre, per tal que pugui sortir l'aigua quan es regui (3)
• Ompliu-los de terra deixant uns 2 cm per a poder regar.
• Enterreu-hi, a una profunditat de 2 a 3 vegades el gruix de la llavor, d'1 a 3 llavors per envàs (4)
• Regueu abundantment (l'aigua ha de sortir pels forats) (5)
• Seguiu regant després sempre que calgui
• Un cop hagi sortit la plàntula no cal exagerar-ne la cura per tal de no «aviciar-la» massa, ja que podria sofrir un xoc si la planteu més endavant en un lloc on no en pogueu tenir cura vosaltres mateixos

• Posarem la planta amb el pa de terra dins el clot i sobre una capa de terra remoguda (8a). Acabarem d'omplir el clot amb terra fins a les primeres fulles. És millor ficar la terra en dues o tres vegades (8b, c), aixafant-la cada cop amb el peu.
• Deixarem un escocell perquè pugui recollir l'aigua i si és possible regarem abundament (9)
• Durant els primers anys, a l'estiu, a l'època de més calor i sequedat, si podem el regarem i procurarem netejar-lo de manera que les herbes i mates del seu voltant no l'ofeguin ni perjudiquin el seu creixement (10 i 11)

per una nova cultura popular (I)

El periode històric en el qual vivim es caracteritza per una série de signes que fan que hom l'anomeni era tecnològica, nuclear, microtecnològica, etc. El fet és que tot aquest progrés ha comportat unes tensions culturals que han acabat per introduir-nos en una crisi en tots els camps (de valors, sobretot), que sembla no tenir sortida. Com en altres periodes anteriors, una época de crisi forta representa l'enfonsament de tot un sistema de vida i la lenta gestació d'un de nou, superant les contradiccions de l'anterior. Aquest canvi s'ha donat a tots nivells, i en cada cas s'han transformat les relacions de producció, les relacions de l'home amb el medi, etc. Ara bé, en el pas que ens toca fer a les generacions actuals, tenim entre les peces de joc una de gran importància que gairebé no figurava en les anteriors crisis de la humanitat: l'educació moderna (conscient, institucionalitzada, generalitzada), principal eina enculturadora, controlada per un poder que es nega a donar aquest pas i enfortida per uns canals poderosos d'informació-deformació.

En el canvi social en què estem abocats, entren en joc (com en tot organisme social viu) dues formes antagòniques: la que intenta aquest canvi i la que pretén mantenir l'actual «status quo». Així, mentre aquesta darrera força s'aferra a l'immobilisme, la primera lluita per accelerar aquest procés de canvi. I mentre els anteriors canvis socials se centraven (a nivell pràctic) en les relacions de producció, mantenint unes semblants relacions de poder, en l'etapa actual, l'estructura muntada al voltant del factor educació permet menar una lluita d'alliberament per-

per una nova cultura popular (II)

Veiem, però, que aquests conceptes d'«aprenentatge» i d'«autoformació» no estan restringits als infants en llur aplicació, sinó que l'acció lligada a aquells (l'educació) es desenvolupa al llarg de tota la vida; podríem veure fins i tot, que l'autoformació és, en ungrau més elevat, patrimoni dels adults. Aquest procés d'autoafirmació és, en un grau més elevat, patrimoni dels adults. Aquest procés d'autoformació no és, però, una acció individual, clara, sinó que es produeix en un marc de relacions d'intercanvi amb altres individus, i es pot afirmar, contradictòriament —en aparença— que una tal autoformació és un acte col·lectiu. Així, cal potenciar una educació permanent conscient que faci adonar-se a cada persona de la realitat que l'envolta, per influir en un procés de canvi cultural. Aquesta nova educació globalitzada és la que té com a funció l'enculturació: la creació de la cultura, alhora que la transmissió de la mateixa, mitjançant una dinamització general de la comunitat. Una cultura determinada, però. Una cultura alliberadora de la persona i, conseqüentment, de la comunitat. Una cultura els valors de la qual coincideixen amb els valors bàsics de la vida i amb les necessitats bàsiques de la persona. Una cultura que dugui unes noves relacions humanes, unes noves relacions de l'home amb el medi, i unes noves relacions de producció (amb un nou concepte de treball), unes nulles relacions de poder. Una cultura que sàpiga donar a temps un pas enrera en l'actual cursa de progrés que no és més que un miratge, i un pas endavant en la relació harmònica amb la natura,, molt més poderosa que l'home, en-

sonal que capaciti l'individu per adonar-se del seu propi saber dins el món i actuar en conseqüència. Això, però demana un nou tipus d'educació contrari a l'actual, ja que capacitar persones per a la reflexió du a un enfrontament directe amb la societat que manté aquesta educació manipuladora de la realitat.

Hem de tenir en compte que *«la qüestió de l'ensenyament és qüestió de poder: qui ensenya, domina»* (Gil de Zárate) i podriem afegir-hi: *«qui domina, és qui ensenya»*. Així les coses i veient que l'educació està en mans del poder, la nova educació no pot sorgir a partir d'un canvi simple de mans rectores del procés educatiu, sinó que ha d'utilitzar tot un llenguatge diferent: partir d'un nou concepte d'educació que defugi l'ensenyament. No és res de nou dir això, car ja Freinet manifestà que tot el que ensenyava als seus alumnes, per aquest mateix fet, els impedia que ho aprenguessin pel seu compte.

L'aprenentatge com a substitució de l'ensenyament és el punt de partença d'aquest concepte d'educació.

Podriem utilitzar un raonament semblant quant a la informació i l'autoformació. En efecte, podem considerar la formació com l'efecte d'una acció (l'educació) soferta per l'individu des de l'exterior (un altre individu, medi, etc.) la qual cosa pot estar o no d'acord amb els interessos de l'individu. Si, com diu Debesse, *«l'educació no crea l'home, sinó que l'ajuda a crear-se a ell mateix»*, aquesta educació (acció que comporta una formació) ha de partir dels propis interessos, personals, duent a una autoformació integral de la persona.

cara que l'home actual no ho vulgui reconèixer. Una cultura, en fi, que sigui un producte humà i humanitzat, una cultura de solucions més que de problemes, una cultura de preguntes i respostes incessants. I aquesta nova cultura no és més que la cultura popular que cal potenciar, com a antagonista de la cultura dominant mantenidora de l'immobilisme social i de la manca de llibertat personal i col·lectiva.

QÜESTIONARI QUE CAL PENSAR I RESPONDRE

* Estableix uns paràmetres (camps culturals) a partir dels quals intenta definir l'actual crisi de què parla el text.
* Quin paper juga la informació en el món actual?
* Ensenyament, educació, formació, aprenentatge: entén, diferencia i defineix aquests conceptes.
* Proposa un pla d'enculturització popular per a la teva comunitat.

aspirar a qualificar-lo de terapèutic.
Malgrat tot, arribar aquí és insuficient per al que nosaltres pretenem: poder considerar la conjunció de l'oci i del temps lliure com l'expressió de llibertat.
Fromm ja indicà que cal alliberar-se de la realitat per a ser lliure en la realitat. El camí que va d'un estat a l'altre és el que porta de l'alliberament al de la llibertat essencial. Sense el primer no hi haurà el segon, i ambdós suposen el temps lliure. ¿Quin és, però, el camí que va de l'un a l'altre? Hi ha, primerament, la necessitat del guany d'un temps condicionat exteriorment —treball, societat...— el qual s'ha d'omplir d'activitats superadores d'aquest condicionament, transformant-lo. Hi ha implícita, encara, la contrafunció terapèutica, allò que fa que el temps omplert d'aquesta manera no sigui un temps de plena llibertat, però si que l'hem d'entendre com un primer pas necessari i bàsic. L'oci alliberador suposa el sorgiment d'una llibertat plena en el temps lliure, però només quan es disposa d'un temps alliberat apareix l'oci creador no terapèutic. A partir d'aquí, l'home podrà autocondicionar les seves pròpies necessitats manifestant-se a si mateix. L'oci, aquest conjunt d'accions i actuacions que cerquen contrarrestar l'heterocondicionament exterior, condueix al final a la consecució d'un temps autènticament lliure. Entendríem aquest com l'espai temporal de què ens sentim propietaris, que està ple per accions i activitats autocondicionades, en darrer terme afirmatives de la personalitat de cadascú, tant individualment com socialment. La llibertat no recau en res que no sigui la nostra pròpia existència.

Per a la consecució d'un temps autènticament lliure, hem de ser conscients que aquest parteix d'una naturalesa conflictiva. Això és degut a que l'oci actual es dóna dins d'un temps guanyat —recuperat— al dedicat al treball i que està sotmès als mecanismes d'integració i compensació proposats el mateix sistema en què es dóna, fent que sigui l'ordre establert qui defineix l'oci com a confirmador i reproductor del mateix ordre. La qüestió fonamental és saber com transformar l'oci de la massa en un oci essencialment lliure. Aquesta transformació no pot donar-se sense canviar el condicionament exterior, però això resulta summament difícil ja que l'oci integrador no ofereix, ara per ara, una plataforma de contestació respecte a l'ordre imperant suficientment forta per fer-lo trontollar, per sotraguejar-lo. Cal adonar-se primerament, per damunt de tot, de la funció integradora i funcional de l'oci a la nostra època, per poder-la negar en ella mateixa com a necessària, però el futur del temps lliure com la forma de màxima expressió no pot separar-se de la consideració del canvi radical en l'altre factor que, fins avui, ha anat al costat, que és el treball. No passa per reivindicar una jornada laboral més reduïda, ja que aquesta només conduïria, com ja succeí, a una vacuïtat.
Avui es parla molt de la civilització de l'oci com a consecució del feliç futur; tot ens fa pensar que ja tenim les eines per arribar-hi. Això no és més que la manifestació d'una concepció de la societat eminentment burgesa: hi haurà més temps en què no estarem obligats físicament a fer res, però això no vol dir que siguem més lliures. L'objectiu principal que ens hem de marcar és el de transformar l'oci en un temps subversiu —empro aquesta paraula convençut que encara pot expressar alguna cosa—, creador de nous valors, no guanyat al treball sinó al mateix oci actual, primer i potser principal obstacle a sobrepassar.

Albert Presas (Abrera); estudiant de filosofia i membre actiu del moviment infantil i juvenil del seu poble. Recentment ha anat a viure a Berlín occ. i ens ha promès ser el corresponsal de VIA FORA! en aquesta ciutat.

VILA-ABADAL, Jordi
La Drogació. Joventut i droga.
Edicions de La Magrana. ALLiberament, 13
Barcelona 1982. 222 pàgines.

El libre que avui us presentem és un treball que tracta el tema de la drogació en tota la seva dimensió. Escrit com a carta, fa servir un llenguatge planer. Té dotze apartats que l'autor comenta a partir d'un text base que havia escrit temps abans. No és una novetat editorial, però el tema és de plena actualitat. És atrevit en l'anàlisi que fa d'aquest fenomen social tan important com greu.
Ens diu l'autor que les drogues són tan velles com la mateixa humanitat, però el fenomen de la drogació juvenil és molt nou.
De fet, és la mateixa trampa de sempre, amb una forma de consum diferent en cada moment històric, i ara troba el seu màxim exponent en el consum de la droga. Parany posat pels poders establerts que deshumanitza, però sobretot esclavitza, aconseguint amb la seva oferta de llibertat atrapar persones que potser mai més no tornaran a ser lliures, fent dels joves els consumidors més acrítics, ja que «pretendre que consumint drogues es combat el sistema és com pretendre apagar el foc tirant oli». La lectura d'aquest llibre us podria aportar dades significatives d'un dels mals socials més importants que patim.
Ens convé llegir-lo a tots aquells que estem en contacte amb joves, que ens interessem per les persones que tenim al nostre voltant i que som sensibles als fenòmens i transformacions socials del nostre entorn. Perquè no volem una societat sense joves —entenent això com una actitud davant la vida i el sistema—, volem llur empenta, llur vitalitat i llur participació per poder canviar junts tot allò que no ens agrada.
«Amb el desig i l'esperança que el nostre ni-

«ALTERNATIVES WALLONNES»
(le journal de l'autogestion et de la nouvelle cooperation).
Periodicitat mensual.
Redacció i administració: Solidarité des Alternatives Wallonnes ASBL. Avenue Général Michel 1B - 6.000 Charleroi BÈLGICA tel. (071) 31 46 10 i 32 74 51.
És una publicació mensual d'informació miscel·lànica, dedicada als moviments alternatius i les iniciatives de base. El darrer número —desembre del 1984— consta d'un estudi exhaustiu de tots els ajuts a la creació de treball de Bèlgica, un informe d'una cooperativa autogestionada, diverses informacions a l'entron de la sanitat autogestionada, els ocupants d'habitatges i el finançament autogestionari (des de 1977 hi ha sis experiències alternatives d'estalvi i de crèdit a Bèlgica). A més a més, dues seccions fixes: informació de llibres i pàgines d'anuncis.

«ALTERNATIVES»
(Bulletin trimestriel de l'IOC-MAB)
Periodicitat trimestral
Jef Lingier. Kuringersteenwep 35.
3500 Hasselt BÈLGICA
És una publicació trimestral de tipus monogràfic. Cada número s'estructura a partir d'un article introductori i un seguit d'entrevistes amb personatges de moviments alternatius i col·lectius de base.

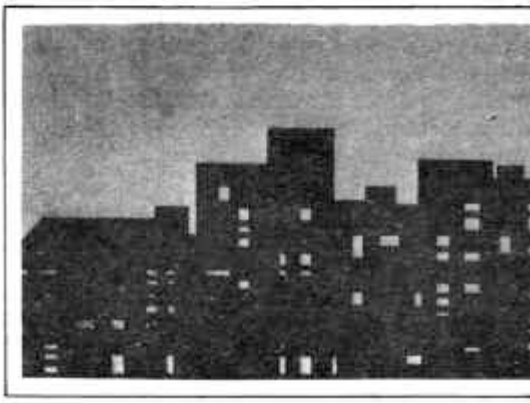

vell cultural col·lectiu pugi de grau, invitem els polítics, sanitaris, pedagogs, psicòlegs, assistents i rehabilitadors socials, responsables de moviments de joventut, i tots els partidaris d'una profunda transformació de la societat perquè vulguin plantejar-se a fons el problema de la toxicomania juvenil. I que es preguntin, no solament què hem de fer perquè la gent no es drogui sinó també sobretot què hem de fer perquè no tingui *necessitat* de drogar-se.»

Es tracta, per tant, d'una publicació de tipus teòric i d'estudi, més que no pas d'una revista d'informació general.
A tall d'exemple, cal dir que s'han dedicat monogràfics als temes següents: cooperatives i comunitats, autogestió, moviments autònoms, el treball en crisi, política a la base i política a la cúspide, l'experiència de Berlín Oest —squatters, comunitats i llistes alternatives—, models d'acció alternativa, la lluita dels barris des d'una perspectiva internacional, i l'autogestió a l'era Mitterrand.

ALDEA (Agence de Liason pour le développement d'une economie alternative). Núm 5. Setembre-Octubre del 1984.
28 rue, boulevard de Sébastopol 75004 PARIS. Tel (1) 271 61 74.
Revista mensual dedicada al desenvolupament de l'economia alternativa.
La mateixa gent que edita la revista forma part d'unes xarxes de finançament alternatiu, «Cigales» [1] per tal d'ajudar la posta en marxa d'empreses alternatives.
En el sumari del núm 5, hi podeu trobar entre altres articles:
— L'alternativa contra l'economisme.
— Com viurem demà?
— La conspiració monetària.
— Crònica de l'Aldéa.

(1) En aquest mateix número, a la pàgina 40 podeu trobar un article d'Anne Potier que parla d'aquesta experiència.

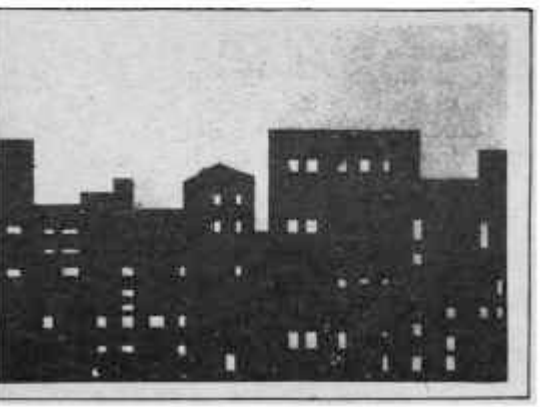

EL SAC DE GEMECS

Jordi Tomàs i Cucurull

TOMÀS i CUCURULL, Jordi
El Sac de Gemecs
La Rovira Roja, 1984 - Pàgines 115
Gràfiques Llopart - Sant Sadurní d'Anoia (Alt Penedès)

«Aquest llibret és un recull de tots els materials que he trobat sobre aquest arcaic instrument, sintetitzats de manera que puguin donar una ràpida idea de la importància que tingué, els possibles motius de la seva desaparició i les característiques bàsiques del seu funcionament».
L'autor ens diu que, fa vuit anys, li van arribar les primeres notícies que també a Catalunya s'havia tocat el Sac de Gemecs, i que poc es pensava que acabaria construint-ne.
El treball que ha portat endavant en Jordi Tomàs, cal situar-lo a dos nivells, un pel que fa a la construcció i aprenentatge de l'instrument i l'altre pel que fa a l'estudi i investigació, dels quals n'ha resultat aquest llibre.
En Jordi Tomàs, amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, ha fet possible que el sac de gemecs torni a sonar i que, progressivament, sigui recuperat per a les nostres festes.
El llibre es proposa aprofundir en la història i els orígens amb tota l'evolució dels noms, el so i l'elaborat procés de construcció. Trobarem també unes quantes cançons, una breu discografia i bibliografia. Tot plegat fa que aquest estudi sigui atraient a totes aquelles i aquells que estan interessats per les arrels de la nostra música popular.

ATENEU POPULAR DE NOU BARRIS

Treball col·lectiu

L'octubre del 84 vam coincidir amb la gent de l'Ateneu Popular de Nou Barris en el debat sobre «Cultura, Gresca i Tradició», que es va celebrar al barri del Besòs. Tot parlant de la importància de l'autoformació, ens van comentar que estaven elaborant un treball que recollia tot un seguit de pensaments i reflexions sobre el com, el què i el per què de la seva realitat. Al cap d'unes setmanes ens el van fer arribar. Tot i que, a hores d'ara, algun dels problemes que plantegen potser ja els tenen resolts i que, possiblement, els hi hagin sorgit d'altres, hem volgut publicar part d'aquesta reflexió, fruit d'una labor de grup, ja que pot servir de punt de referència per a totes aquelles i aquells que des del seu poble o barri s'esforcen a tirar endavant una tasca coherent dins el camp cultural.
Si voleu connectar amb l'Ateneu Popular de Nou Barris podeu adreçar-vos al Fernando Pindado (TATI) carrer de Nou Pins, s/n, 08016 Barcelona; Telèfons 350 19 95 (particular), 350 03 08 (treball).

HISTÒRIA I ALGUNS ASPECTES AUTOCRÍTICS

L'Ateneu farà aviat deu anys. Des que el mes de desembre de 1976, la gent d'aquests barris vàrem destruir la Planta Asfàltica fins avui, ha plogut molt.
Durant els anys 1977 i 1978, dins de l'eufòria general que es vivia als barris, fruit de la nova situació política del país, es van posar les bases del que podria ser l'Ateneu:
— Proposta tècnica de construcció de l'equipament i aprofitament de l'espai com a Parc (maqueta).
— Proposta d'activitats culturals. En un moment en què encara no havien començat les Festes Majors als barris, hom va elaborar un primer esborrany coordinant trenta hores seguides d'actitats («30 hores» de 1977-78).
Durant els tres anys següents hi ha un descens notori, reflectiment del que trobem a tot el moviment associatiu en general.
Però al 1982 hom va començar la tasca d'aconseguir l'Ateneu Popular de Nou Barris. El curs 1982-83, ve marcat per la necessitat de donar a conèixer l'Ateneu i les seves activitats i recordar aquesta vella reivindicació de la zona. Es comencen a crear grups que van estabilitzant-se: Serigrafia, Art, Diables, Expressió corporal, teatre i, a finals de curs, un esbós de Grup d'Animació.
El curs 1983-84 ens plantegem, a més de consolidar la dinàmica pròpia de l'Ateneu, d'incidir directament en el moviment cultural de la zona, participant activament als actes organitzats per altres grups —Escola d'Adults Freire, Associacions de Veïns, Comissió per la Pau, etc.— o/i impulsant directament aquest tipus d'actes promovent la participació d'altres —Carnestoltes, Castanyada, Acampada—.

INTRODUCCIÓ o DE COM I PER QUÈ D'AQUESTS PENSAMENTS

Amb el compromís de seguir la pràctica quotidiana i la reflexió teòrica, us presentem aquest dossier, que consta de diverses parts diferenciades:
— Una valoració de la trajectòria seguida fins ara.
— Una reflexió sobre el marc social general i particular en què treballem.
— Algunes aproximacions a la cultura urbana.
— Un intent de justificar i definir l'Ateneu.
— Unes formes de gestió d'aquest.

1984. UN MÓN FELIÇ?

La cultura que ens arriba a través de la família l'educació als centres d'ensenyament, els mass-media i els muntages d'oci, generalment tendeix a reproduir una escala de valors, destinada a fomentar l'activitat consumista de cada un de nosaltres, la qual cosa ens porta a la competència i a l'individualisme.
La política dominant no fa més que refer-

mar i beneir aquest ordre de coses, tot afavorint un sector de la població molt reduït: els qui detenten el poder econòmic.
L'exemple de les Olimpiades és ben evident. Fabricades com un gran muntatge comercial, on es mouen quantitat de diners i que apleguen durant una setmana centenars de milions de persones de tot el planeta que, entre spot i spot publicitari, segueixen les evolucions dels atletes.
Un pot acceptar aquest ordre de coses enlluernat per un aparent benestar, però en realitat no fa més que permetre que la seva vida sigui imposada, alienada i avorrida.

Les grans ciutats
La gran metròpoli és un fenomen del nostre temps. Centenars de milers, milions de persones amuntegades que es disputen l'estret espai físic, que han de recórrer diàriament desenes de quilòmetres per anar de casa a la feina i de la feina a casa.
La gran ciutat és també el marc comercial on s'intercanvien tot tipus de mercaderies. És el centre de venda i consum de les coses més inútils que, gràcies a la publicitat, són rebudes amb gran delit.
Tanmateix, la ciutat pot permetre la utilització de mitjans que afavoreixin els intercanvis ideològics, la regeneració de la cultura i, en definitiva, la possibilitat de trencar el model cultural establert.
Però en una època de crisi econòmica com l'actual, la gran ciutat es converteix en una presó. A Barcelona, a l'any 1980, gairebé el 40% dels seus habitants són menors de 25 anys. L'índex de naixements sembla que no augmenta i les possibilitats que aquest percentatge tan ampli de població trobi feina en els propers 10 o 15 anys és molt remota. Tot això configura un nucli que té un pes específic molt gran a la ciutat.
Aquest grup de gent nova està condemnat a no saber què és això de la producció, què és això del treball remunerat que possibilita una autonomia econòmica que et permet de deixar la casa dels pares i muntar-te la teva vida, etc...
Els seus valors culturals, els seus punts de referència ideològics són, òbviament, diferents, i sobre ells penja l'espasa de Damocles de tot el poder de l'Estat repressiu, de les multinacionals de l'oci, de la droga i de la delinqüència.
En el terreny cultural, ens trobem que hi ha uns petits grups d'élites que produeixen i planifiquen (alguns de fora de la ciutat, altres corresponents als muntatges de les grans multinacionals) i tota la resta consumeix, i no fa res més.
La conseqüència política més clara és l'atracció centripeda que fa la ciutat en detriment de la seva perifèria. Barris com els nostres, que formen un Districte de més de 200.000 habitants, tenen menys recursos i pressupost per a activitats culturals que altres poblacions amb el mateix o menor nombre d'habitants, però que tenen Ajuntament propi, com és ara Sabadell, Terrassa, Cerdanyola, Sta. Coloma...
I és que nosaltres hem de carregar amb les despeses de la Campanya del Grec, del Liceu, i altres invents municipals que es realitzen només al centre per tal de «fer ciutat», que diuen, com si promoure aquestes activitats als nostres barris no fos també fer ciutat.

Momo i els homes grisos.
Quin tipus de cultura volem?
Volem una cultura que ens ajudi a millorar la nostra sensibilitat, que ens doni elements de crítica i reflexió, antiautoritària, no

repressora, que afavoreixi la solidaritat humana, el ple desenvolupament de les llibertat individuals i col·lectives i la pau, que impedeixi la discriminació per raons de sexe, edat, raça. En resum, que ens faci cada dia més lliures per tal de poder canviar l'ordre de valors d'aquesta societat amb la il·lusió d'un model social radicalment diferent.
I això només es pot fer d'una manera col·lectiva, amb humilitat, partint de les pròpies possibilitats, fugint de mitificacions o xovinismes, d'una banda i de pessimismes pseudo-realistes de l'altra.
Cal fer barri, conèixer el barri, la seva història, els seus problemes. Estimar-lo. Lluitar perquè sigui millor cada dia. Les activitats culturals han de tenir en compte aquestes premisses i lligar-les a les pròpies realitats.
Cal fugir, doncs, dels actes que només persegueixen el lluïment dels organitzadors, als quals ens té tan acostumats l'Administració, i tractar que allò que fem tingui una relació directa amb les necessitats i anhels dels barris.
Per això cal coordinar-se i/o integrar-se amb altres moviments i grups que tinguin la seva vida a la mateixa zona: lluita per la pau, per la millora dels barris, etc.

La institucionalització de la cultura: un perill

Fa quasi deu anys que estem assistint a una progressiva intervenció de l'Administració en l'àmbit de l'acció cultural. De no fer pràcticament res, s'ha arribat a la promoció d'activitats, algunes quasi monumentalistes, passant per la creació d'un nou cos de funcionaris: «els animadors».
El camí de l'Administració mena a la institucionalització (control?) de les dinàmiques culturals. Cal trencar aquest model centralista, que reprodueix i eternitza en compartiments estancs els espectadors com a espectadors i els animadors com a animadors.

Quin Ateneu necessitem?

Un Ateneu amb un local digne, amb teatre, no sala d'actes (no hi ha cap teatre en aquesta zona), amb sales de reunió, espais polivalents per a tallers especialitzats (dansa, música, etc.) i altres. Amb un espai exterior atractiu que recuperi la muntanya que l'envolta: el parc; amb jardins, arbres, etc. Aprofitant aquest terreny per possibilitar activitats a l'aire lliure, tipus teatre grec.
Un Ateneu obert a qualsevol iniciativa que afavoreixi la dinàmica exposada en els anteriors apartats, que vagi consolidant els seus grups i activitats, que en potenciï de noves.

Quin tipus d'activitats?

Quan diem POPULAR, a l'Ateneu, li volem donar un caire determinat, encara que diferenciat del que fan altres sectors també populars com «majorettes», bandes de cornetes i tambors... L'Ateneu ha de ser un focus d'avantguarda, crític, de participació activa, capaç de posar-se sempre en qüestió a ell mateix, amb un funcionament autogestiona-

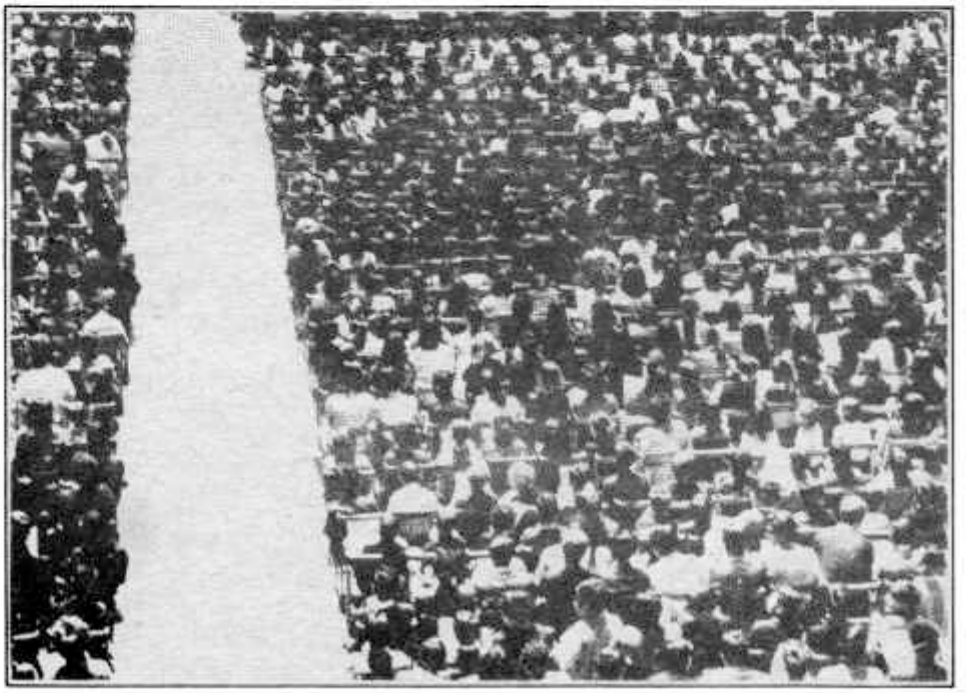

ri.
Actualment existeix la tendència a identificar cultura catalana amb tota una sèrie d'imatges tòpiques (l'espardenya i el pa amb tomàquet) de caire conservador, que ens han fet creure com a representatives de la «identitat» catalana, impedint, dificultant si més no, que totes aquelles altres manifestacions actives, critiques i alternatives, moltes d'elles sorgides en cercles d'origen no auctòcton, es puguin identificar com a signes del potencial cultural.

CRITERIS DE GESTIÓ

L'Ateneu és un conjunt unitari d'espais i mitjans de promoció pública que té com a finalitat la creació, promoció, difusió i recuperació de la pràctica col·lectiva i social de la cultura popular en totes les seves vessants.
L'Ateneu és una institució pública i oberta a la participació dels col·lectius radicats a la zona.
Al si de l'Ateneu no podran radicar-s'hi serveis públics o privats de caràcter assistencial o de prestació obligatòria per l'Administració. L'Ateneu és un espai físic, dinàmic i de gestió totalment autònoma dels serveis o equipaments públics.
Podem definir diversos nuclis que utilitzen o poden utilitzar l'Ateneu:
— Els grups generats per les activitats de l'Ateneu, que tendeixen a estabilitzar-se.
— Els cursets organitzats pels diferents grups de l'Ateneu.
— Les entitats o persones del barri que vulguin fer qualsevol activitat sempre en concordança amb els principis exposats a l'apartat anterior.
L'òrgan màxim decisori és l'Assemblea de l'Ateneu, en la qual poden participar totes les persones que formin part d'algun grup, curset o que estiguin utilitzant l'Ateneu l'any en curs.
La Junta Coordinadora: Formada per un mínim d'un representant per grup més un representant de l'Ajuntament. La seva funció és coordinadora i executiva.
Mentre no s'arribi a acords concrets amb l'Ajuntament, les claus del local seran controlades per una Comissió escollida a la Junta Coordinadora que assegurarà l'obertura i tancament de l'Ateneu.
Semblantment la neteja anirà a càrrec de tots els grups de manera rotatòria un cop cada quinze dies.

Aspectes econòmics:
Els grups han de tendir a l'autofinançament. Qualsevol activitat que facin en què s'hagin de demanar diners als interessats, hauran de sol·licitar l'autorització a la Junta Coordinadora per tal que aquests siguin els estrictament necessaris per cobrir les despeses.
Tanmateix, els grups gaudeixen d'una completa autonomia econòmica, encara que hauran de rendir comptes a la Junta Coordinadora.

CARRUTXA: CINC ANYS D'HISTÒRIA I D'ALTRES COSES

Salvador Palomar

És una mica difícil definir *què és* CARRUTXA. En tot cas, podria començar que som un grup de persones (un col·lectiu, que es diu ara) que treballen en cultura popular. I he dit grup, no pas entitat o associació, perquè des del primer moment hem intentat fugir dels esquemes habituals de les entitats culturals que conexiem (socis-junta directiva-càrrecs-president...). Hem intentat mantenir una dinàmica de treball oberta, —dispersa a cops— fonamentada en el compromís i la voluntat dels que formem el grup. En aquesta línia, hem tingut encerts i equivocacions. L'encert més important, potser, és haver aconseguit seguir exitint, i després de cinc anys, ser un dels col·lectius culturals amb més activitat del nostre poble. I haver-ho fet sense renunciar a l'estil de treball del primer dia. D'altra banda, la nostra manera de funcionar ens ha comportat en nombroses ocasions problemes de desorganització, atabalament, improvisació no desitjada i crisis periòdiques internes.

Malgrat tot, no us penseu, el balanç és força positiu. de les crisis n'ha sortit un grup més evolucionat (algú diria que és més madur, però la paraula no acaba de sonar bé) i hem esdevingut més un grup de treball que no pas una colla d'amics (que potser és la millor definició que es podria fer de CARRUTXA en els seus inicis). Aquesta transformació interna, ja us ho podeu pensar, té aspectes positius i negatius.

Però potser ja n'hi ha prou d'explicar-vos la vida. Us deia abans que la nostra activitat es desenvolupa a l'entorn de la cultura popular. Sobre el que entenem per cultura popular us podeu llegir, si no ho heu fet, l'article que va sortir en el darrer número de la revista.

De fet, la nostra activitat comença centrant-se en el camp de les festes populars. A Reus, entre el 1977 i el 1980, s'havien fet algunes experiències de revitalització de festes populars (Sant Jordi, Carnaval...) a partir d'elements nous (no estrictament tradicionals). Però el 1980, quan comencem a reivindicar les festes —començant per Sant Pere, la nostra Festa Major— ens adonem de la importància i les possibilitats que té la cultura tradicional.

Així, es recuperen per a la ciutat Tots Sants (ball de la mort, castanyada popular), Sant Joan (cercavila de foc) i les Festes de l'Aparició —segona Festa Major de Reus.

Al mateix temps actuem, enfrontats amb els qui les porten, en les dues grans festes reusenques: El Carnaval i Sant Pere. Al Carnaval, contra la «comissió» pseudo-cívica i oficialista. A la festa de Sant Pere, contra la regiduria de festes de l'Ajuntament.

Potser seria massa llarg explicar-vos les incidències d'aquests anys. En línies generals, però, es pot apuntar que la cosa funciona: tant la Castanyada com el Cercavila de Foc esdevenen ben aviat actes populars del calendari anual de festes. La revitalització de les Festes de l'Aparició resulta encara més espectadular; en dos anys, s'aconsegueix recuperar una festa que es trobava absolutament morta (reduïda pràcticament als actes religiosos), donar-li contingut i que la gent de la ciutat hi participi.

No van tan bé les coses pel Carnaval. Des d'organitzar actes paral·lels a satiritzar la «comissió», la petita història d'aquests anys està plena d'aventures. El punt culminant de les picabaralles i enfrontaments que envolten el Carnaval es troba en la recuperació de la «guerra dels tomaques», l'any 1983.

Quant a la Festa Major, si fa no fa, passen coses semblants, encara que el caire de la festa (molt menys desmarxada que el Carnaval) dóna un altre aspecte a la «lluita».

La recuperació de les festes ens mena a una altra dinàmica: la reorganització dels grups de folklore/cultura tradicionals locals. A més dels grallers, es reorganitza el «ball de diables» (1981), es comencen a ballar les danses tradicionals, participem en el naixement de la colla castellera «Xiquets de Reus», ...el «cercavila de foc» té el seu propi animal —la cabra— i s'han d'organitzat cursets de gralla per formar les noves colles que es necessiten.

I darrera de tot això hi ha, cada cop més, un treball d'investigació, de recerca de documentació sobre la nostra cultura tradicional. Al mateix temps, organitzem activitats de divulgació: conferències, exposicions,... editem diverses publicacions, etc.

Les eleccions municipals del 1983 suposen, a nivell local, un canvi important en l'Ajuntament (no de partit, sinó de persones). El nou equip municipal assumeix una reivindicació tan bàsica com la creació d'una comissió de

festes democràtica i participativa i s'obre una nova etapa.
A partir del 1984 les festes ciutadanes estan organitzades per aquesta comissió, en la qual participem. Allò que havia estat el motiu bàsic de l'existència de CARRUTXA durant els primers anys, ha estat assumit per una comissió ciutadana. Què fem?
D'alguna forma, a finals del 1983, el grup s'havia plantejat seriosament la necessitat d'obrir-se cap a nous camps de treball, no centrant-se únicament en els aspectes folklòrics i festius de la cultura popular.
Així havíem endegat algunes accions de recerca etnogràfica que donen els primers resultats (exposició *«La terrissa a la vida quotidiana»*, desembre 1983), començàvem a treballar altres tècniques (vídeos, audiovisuals), iniciàvem el treball amb escoles, etc.
El Carnaval de 1984 marca la fi d'una etapa. Aquest any una sèrie de colles decidim passar totalment del Carnaval «oficial» i proclamar la república carnavalesca. El ciutadà Carnestoltes, president d'aquesta república, s'oposa a S.M. el Rei Carnestoltes del Carnaval oficial. Després del Carnaval, la «comissió» de cada any, agafada entre els problemes interns (crisi amb les mateixes colles que han anat sorgint) i externs (crítiques a nivell ciutadà), es desfà.
Penso que l'èxit de la Festa Major 1984 ens va sorprendre a tots. Era una festa que trencava amb alguns aspectes que semblaven intocables i que havia rebut les corresponents crítiques abans de començar. La participació popular fou la millor resposta.
A l'estiu —tot partint d'algunes experiències en col·laboració amb l'àrea de cultura de l'Ajuntament— obriem una nova línia de treball: les activitats per als infants (tallers de festa, trobades del cicle de l'any, preparació d'activitats per escoles...).
L'octubre de l'any passat organitzàrem el cicle *«Occitània, vida i cultura»*.
En definitiva, avui CARRUTXA és, o intenta ser, un col·lectiu de cultura popular, interessat en els aspectes tradicionals o festius de la cultura, però obert a qualsevulga manifestació o forma d'aquesta cultura. En l'actualitat el grup continua sense tenir una estructura massa definida, funcionem per reunions obertes (assemblees, que es diuen) i *és* de CARRUTXA *qui vol ser* de CARRUTXA. Tenim alguns responsables de tasques concretes (diners, llistes, publicacions...) i un parell d'equips de treball més o menys estables (recerca i activitats per infants). Tots plegats, una dotzena (i una pila d'amics, això si).
Potser us quedarà un darrer i gran misteri: com es paga tota aquesta història?
No sé si us el sabré desvetllar. Des del 1980 estem acostumats a organitzar activitats sense diners, amb pocs mitjans i molta voluntat. Hem rebut subvencions del Departament de Cultura de la Generalitat i de l'Ajuntament, sobretot ara (a l'època en què estàvem barallats amb el regidor de festes aconseguírem treure diners dels de joventut i cultura, però pocs). Tenim una sèrie de col·laboradors que paguen «la voluntat al mes», i gràcies a això mantenim una mica de local. Recollim aportacions, rifem de tant en tant alguna cosa,... Bé, penso que els que us heu trobat, o us trobeu, intentant fer cultura popular ja en sabeu prou de com es fan aquestes coses.
Per més informació sobre les nostres activitats, materials de què disposem, experiències i intercanvis: CARRUTXA, carrer Doctor Robert, 42, 2n 1ª REUS -Baix Camp-. Telèfons, Salvador 977/31 90 96 (recerca i altres històries), Montsant 977/34 22 83 (infants), Assumpció 977/31 90 96 (publicacions) i Xavi 977/31 64 04 (actuacions, dianes i altres invents).

Salvador Palomar

L'ASSOCIACIÓ DE JOVES CONTRA L'ATUR DE MONTCADA I REIXAC

Albert Alonso

El problema de l'atur té especial incidència en els joves que encara no han aconseguit llur primer lloc de treball. Fent front a aquesta situació, una colla de joves de Montcada i Reixac estan duent a terme una experiència pilot per tal de cercar una alternativa imaginativa a l'atur juvenil.

L'Associació *no* és una oficina d'atur. Ni és una oficina de l'Ajuntament o de la Generalitat. Ni tenim la solució màgica al problema quan cada dia hi ha menys llocs de treball. El que fem és canalitzar i distribuir informació sobre possibilitats que neixen des de diverses institucions, així com el contacte amb d'altres joves i experiències. En l'Associació disposem d'uns plafons on es pot trobar la informació que ens arriba, classificada per temes. En ells es pot trobar informació general sobre activitats de Montcada i rodalies, cursos de formació, fulls informatius sobre ajuts oficials, subvencions, camps de treball, oposicions, viatges, etc.

A més, rebem diverses publicacions que es poden consultar.

La revista «Guia», «Papers de Joventut», «Enllaç», butlletins de diferents àrees de joventut d'ajuntaments, com «Bambas», «El Tramvia», etc.; butlletins informatius com el del «SIPAJ», «La Veu de Montcada», «Ecomontcada», «Riu Sec», etc.

També ens arriben, i són a disposició de tothom, el Butlletí Oficial de l'Estat, Diari Oficial de la Generalitat, Butlletí Oficial de la Província de Barcelona, monografies sobre sortides professionals, guies, vacances per a joves, etc.

Formació. A través de formació de caràcter pràctic i ocupacional. Segons programació de cursets a Montcada, establint contactes amb diversos organismes, o bé es munten amb els coneixements propis dels socis i sempre segons les demandes dels associats.

Ocupació. Hi ha dues línies d'actuació: 1. Treballs que són oferts a l'Associació, quasi tots de caràcter eventual, i ofertes que rebem de les empreses. 2. Elaboració de projectes d'ocupació: un soci o un grup de persones fan arribar a la persona encarregada la idea que volen dur a la pràctica, i s'elabora un estudi de viabilitat.

Han estat projectes nostres un taller de mòsaic artístic, una escola de natura, servei de biblioteques escolars mòbils, cooperativa de joves cuiners, i d'altres.

Financiació. Per dur a terme tots aquests objectius, calen diners, com sempre.

L'AJCAM obté aquests diners a través de dos canals:

- Subvencions: Poden arribar des d'organismes oficials, fundacions privades, etc.
- Socis col·laboradors: L'Associació creà aquesta figura per cercar una més gran participació. La col·laboració d'aquesta modalitat de socis es realitza mitjançant ajuts voluntaris de tipus econòmics, segons les possibilitats de cadascú. També poden contribuir oferint-se a ensenyar a un jove l'ofici que l'adult faci al seu taller (l'Associació cercaria el marc legal per a tot això) o col·laborant amb qualsevol altre tipus d'aportació, locals, màquines, idees,etc.

Cal dir doncs, que l'Associació compta amb dues modalitats de socis: els joves en atur, que no cotitzen res, als quals van dirigits primerament els serveis, i els socis col·laboradors, suara esmentats.

S'intenta que la gent conegui l'Associació a través de dos mitjans principals. Primerament l'edició d'una publicació que es diu *«El Joanet»* en què hi ha la informació d'allò que fa l'AJCAM i es recullen entre d'altres moltes coses, col·laboracions dels propis socis.

L'altre mitjà per tal de donar a conèixer l'Associació és la participació en diversos programes radiofònics, de forma setmanal o diària, en les dues emissores que funcionen a Montcada.

Albert Alonso, és el cap de redacció de la revista de l'AJCAM «El Joanet».

CONVERSA AMB MARIA ÀNGELS ANGLADA

Arribem a Figueres un dissabte assolellat de gener. Comencem a xerra davant d'una taula amb bunyols i ratafia: «— No es pot venir a l'Empordà sense tastar els bunyols». A mida que anem conversant, ens retorna la tranquil·litat alterada pel viatge i ens envolta la pau que transmet la paraula de la Maria Àngels Anglada. Aquesta persona, de gran tendresa, ens ha encomanat la passió pel món grec i, gairebé, les ganes d'estudiar-ne la llengua. Per altra banda, el seu amor per la vida ens donarà una empenta a mida que llegim la següent entrevista.

La més gran de quatre germans, Maria Àngels Anglada neix l'any '30 a Vic, «en un carrer que fa molta pujada, el carrer de la Riera». *Viu una infantesa normal, amb les restriccions pròpies de la postguerra, en una família àmplia, envoltada de cosins i amigues, en una casa molt gran,* «amb un jardí una mica misteriós, que jo crec em va influir bastant». *D'aquesta època recorda sobretot dues influències: la de la seva àvia,* «que era filla de pagès, va viure cent anys i parlava un català preciós», *i la del seu pare. Aquest, sovint, advocat de pagesos, se l'enduia quan anava a les cases de pagès i* «m'ensenyava el nom de tots els arbres i les plantes i em deia: — mossèn Cinto els sabia tots, tu també els has de saber tots». *A més,* «féiem moltes excursions, a peu, naturalment; m'he format molt a la muntanya i he recorregut tot el Montseny i el Pirineu». *Per altra banda,* «a casa hi havia molts llibres catalans» *i de sempre li ha interessat la cançó popular catalana:* «el pare sempre ens tocava el piano i ens n'ensenyava amb el cançoner d'Alió, i sempre més he cantat cançons i més o menys les he tocat».

— Un cop situada la teva infantesa, què et va influir a l'hora d'estudiar llengües clàssiques?

— A mi el llatí em va agradar de seguida perquè vam tenir un professor molt bo que era en Joan Petit. Un gran humanista que sense la guerra no l'hauríem tingut, perquè treballava a la Bernat Metge i va estar represaliat. Havia de venir de Barcelona amb el tren cada matí. És clar, era una persona extraordinària i jo crec que em va influir bastant.

— Has exercit durant molts anys l'ensenyament. Quin creus que és el paper del mestre?

— Penso que una de les qüestions més importants és que t'agradi la matèria que dones. Jo explicava llatí, grec, literatura... i com que totes són coses que m'apassionen suposo que comunicava alguna part d'aquesta passió. Mirava d'estimular els alumnes, de posar molta creativitat a les classes, de no caure en la rutina. Inclús recordo una vegada que vam refer el judici de Sòcrates, i curiosament l'alumne que feia el paper de Sòcrates va estar molt de temps a la presó i ara és un dels meus grans amics.

— És curiós com aquestes llengües clàssiques a penes tenen relació amb el que es viu actualment, fins i tot sembla que no estiguin gaire valorades socialment, i el jovent...

— Ho sembla, ho sembla! Però ara hi ha una tornada cap al món grec i, com diu el refrany català, «sempre han tingut bec les oques», o sigui que encara que la civilització grega és tan allunyada de nosaltres, eren persones que també vivien en el mediterrani. Jo estic en contra de l'ensenyament del llatí que sempre s'ha fet traduint autors que expliquen guerres, o sigui Cèsar, Salusti... i en canvi s'han deixat de banda altres autors com ara Plini el Jove, on a les seves «Cartes» explica la vida de cada dia, o Catul, que feia poesia amorosa i eròtica. S'ha donat una visió una mica falsa perquè, encara que hi havia moltes guerres, la gent vivia la vida quotidiana. Llavors, jo feia traduir coses que no eren al programa, com les «Cartes» de Plini el Jove quan explica que la seva dona ha tingut un avortament perquè és massa jove i no sabia que anar a cavall perjudicava, que és una cosa que pot passar avui dia; o quan escriu que ha comprat un camp per a la seva dida i diu al seu administrador que miri que li rendeixi perquè a aquesta dona ell l'estima molt. Hi ha moltes coses d'aquestes que no s'han fet estudiar i estem atiborrats només de conquestes.

Després d'estudiar grec cinc anys a la universitat mai no m'havien explicat que hi havia poetes hel·lenístiques com Erinna i Ànite, ho he descobert jo després. Tampoc no m'havien dir que els grecs no mataven mai els animals de treball, i és una cosa maquíssima. El bou que havia treballat el jubilaven i envellia pasturant. I també les mules que havien ajudat a construir el Parte-

nó.
Si només s'expliquen les guerres i els personatges importants, la gent ignorarà tota aquesta vida quotidiana i per això se li fa un món remot.
— Canviant de tema, vas col·laborar amb l'Assemblea de Catalunya, el Congrés de Cultura Catalana, etc. Què n'ha resultat de tot això?
— L'Assemblea de Catalunya de l'Alt Empordà, ja es pot dir, va començar a casa nostra. En Carles Caussa no trobava cap local i, tot i que teníem bastant por, vam oferir casa nostra. Aquí es va fer la primar reunió. Ho dissimulàvem fent una costellada amb el pretext que érem un grup d'amics de l'art romànic. Venia en Caussa, el Guti, gent del Front Nacional, independents... el que no hi vaig veure va ser gent del PSOE (riu). Em va saber greu que es dispersés l'Assemblea de Catalunya però suposa que era inevitable. Ara, em sento molt aliena a la política de govern i de partit; crec que és necessària, però no hi entenc ni amb el poder, ni amb l'economia, ni amb el sectarisme d'alguns partits que només veuen bo el seu. En el Congrés de Cultura Catalana, una colla (Jordi Boix —un noi de l'Escala—, una parella de llicenciats en filologia...) vam fer una bibliografia catalana de l'Alt Empordà, que es va editar en ciclostil, perquè es dispersaven molt les idees i vam pensar que si més no quedés una cosa concreta.
El que més n'ha resultat ha estat la protecció dels aiguamolls. Legalment estan protegits, però ja sabem que aquest és un país on hi ha encara molta gent per civilitzar, que aprofiten quan neva per disparar sobre els ocells des del cotxe... aquestes coses descoratgen molt.
— Quin futur veus pels Països Catalans?
— Crec que un dia o altre, que jo ni el veuré, hi haurà uns Països Catalans. Això ja ho vaig dir, me'n recordo, en el més negre temps del franquisme, quan molta gent no tenia cap esperança. Jo sempre en vaig tenir.
— L'any 1983 publiquen «Les germanes de Safo». Per què aquesta tria de poetes hel·lenístiques?
— Això va començar perquè jo tenia ganes de fer una novel·la històrica sobre una d'aquestes poetes la qual vaig conèixer a través d'una traducció d'en Carles Miralles d'un llibre alemany. Em va seduir perquè parlava molt de les fonts, i a la plana de Vic hi ha tantes fonts que em van agradar molt els seus versos. M'hi vaig anar ficant i vaig veure que tenia epigrames molt bonics i llavors vaig pensar que deurien haver d'altres poetes i vaig anar investigant. I és clar, n'hi havia hagut bastants, però havien deixat només versos dispersos, havent perdut molta obra. Em van interessar perquè parlen de la vida quotidiana: la majoria són del segle tercer, que ja no és el gran segle d'Atenes, i a més en són de fora. Crec que hi va haver aquestes poetes perquè hi havia més llibertat per a la dona.
Ara he tornat a la meva idea anterior i estic fent una novel·la històrica sobre aquesta època. Trobo que les novel·les històriques són sempre sobre grans personatges i jo la vull fer sobre gent corrent, una poeta poc coneguda. No puc fer un tipus de novel·la de la qual no conec prou l'ambient, en canvi puc conèixer una mica la gent corrent. Aleshores, aquesta novel·la és una mica sobre la cort d'Alexandria dels Tolomeus: l'esplendor de luxe, de processons, de mecenatge i tot, però sota d'això hi havia persecucions als que no eren aduladors del rei, als pagesos que defraudaven una mica d'oli o de blat... allò que deia que «sempre han tingut bec les oques» i el poder sempre ha estat opressor.
— Ara sembla que hi ha un corrent de novel·la històrica.
— Sí, és veritat, a tots els països. Jo crec que mot ha estat l'exemple de la Marguerite Yourcenar amb les «Memòries d'Adrià», que és una gran novel·la i ella una grandíssima escriptora. Aquí a Catalunya, a la postguerra, jo diria que la primera va ser la Maria Aurèlia Capmany, amb «Un lloc entre els morts»; en certa manera va obrir camí, tot i que la va tenir quatre anys al calaix perquè cap editor la volia.
També aquesta moda de la novel·la històrica

potser ha anat una mica de parió amb l'interès per l'antropologia, que potser aquí no ens ha arribat tant plenament com a França.

— La família sembla estar en crisi i una de les causes pot ser la major participació de la dona en la societat. Què penses d'això?

— No ho sé, jo treballo, escric novel·les i poemes, no sóc una intel·lectual. És clar que naturalment penso en aquests problemes i a més els veig i els palpo. Suposo que s'ha de fer el pas del tipus de família patriarcal i molt tancat i acceptar moltes altres menes de relacions. Sóc cristiana però molt oberta a totes aquestes coses, potser perquè m'he ficat molt dintre el món grec. M'agradaria que s'acceptés tota la diversitat de relacions amoroses, com per exemple un poeta grec que escriu que a una noia li desapareix l'estimat i fa unes fetilleries perquè li torni i amb tota naturalitat diu: «sigui un noi o una noia el que me l'ha pres». La societat s'ha d'obrir a tot tipus de relacions mentre no es perjudiqui ni es violenti una altra persona.

— És difícil reconciliar la realització personal i la familiar. Com t'ho has fet?

— Mira, no sé si ho he fet. Vaig estar deu anys sense treballar i sense gairebé escriure, cuidant les criatures. Quan totes van anar al col·legi vaig tornar a donar classes. Com tota la meva generació he viscut l'època de repressió total i ens hem hagut d'adaptar als nous temps lliberals. Hem estat una generació que hem hagut de fer una mica el pas. Ara, jo comprenc que el que a mi em servia als meus fills no els serveix, i als meus néts encara menys. Han de canviar els valors, ens hem d'anar adaptant constantment. Cada parella, cada casa, haurà de buscar les seves formes de col·laboració.

Els rols socials, no obstant, són diferents segons cada tipus de societat. Això ens ho explica molt bé la Margaret Mead en el seu llibre «Sexe i temperament en tres societats primitives».

— A vegades hi ha una necessitat de tancar-se, de trobar-se amb un mateix, en front de l'acció i l'actuació pública. Segons les èpoques està més de moda una cosa que una altra i ara ens trobem amb què es parla molt de vida privada, potser perquè hi ha hagut durant un temps un excés de vida pública.

— Hi va haver un temps en què calia actuar perquè constantment havies de defensar coses, quan la cultura catalana i els drets humans eren violats constantment. O bé et quedaves a casa com un estaquirot, rentant-te les mans com Ponç Pilat, o havies d'actuar. Ara, no trobo tampoc que hagi arribat el moment de l'absoluta privacitat, ja que encara hi ha coses per defensar.

— Com veus la relació jove-adult, l'aparent abisme que hi ha?

— Puc dir que quan vaig fer classes amb els joves mai no vaig tenir grans entrebancs de comunicació, sinó que vaig tenir la sort d'entendre-m'hi molt bé. Ara, jo penso que els joves que vaig tenir a classe eren menys abúlics del que ho són ara, n'hi havia bastants d'inquiets. Potser estan preocupats per com es guanyaran la vida: l'atur no era tan problema com ara...

— Aquesta falta de perspectives, el no plantejar-se objectius a llarg termini, tot plegat comporta una pèrdua d'il·lusió, d'esperança...

— Potser sí. Em sembla que als estats i als governs en certa manera ja els interessa tenir la joventut preocupada per l'atur, i tot això perquè no portin gaires problemes com el maig francès.

— Per acabar ens posem a parlar de la cançó popular, tema que interessa i agrada molt a la Maria Àngels. Té nostàlgia de la cançó popular viva, ja que «trobo que s'ha perdut molt, que la gent no canta. A Vilacolum, encara havia sentit la gent cantar quan llaurava». *Fullejant el cançoner d'Alió, entonem alguna de les cançons que inclou i aprofitem per fotocopiar-lo.* «Hi ha algunes corrandes que són veritablement molt poètiques. Per exemple hi ha aquell vers extraordinari, una imatge gairebé surrealista, en record dels pares morts:

Germà meu, fulleta d'àlber,
veniu que farem un tomb;
mirarem qui falta a taula
que em sembla que tots no hi som»

Jaume Sobrevals i Eulàlia Castanys.

CANÇÓ D'ALBADA

Recordant Goethe

Desperta, és un nou dia,
la llum
del sol llevant, vell guia
pels quiets camins del fum.
No deixis res
per caminar i mirar fins al ponent.
Car tot, en un moment,
et serà pres.

Salvador Espriu

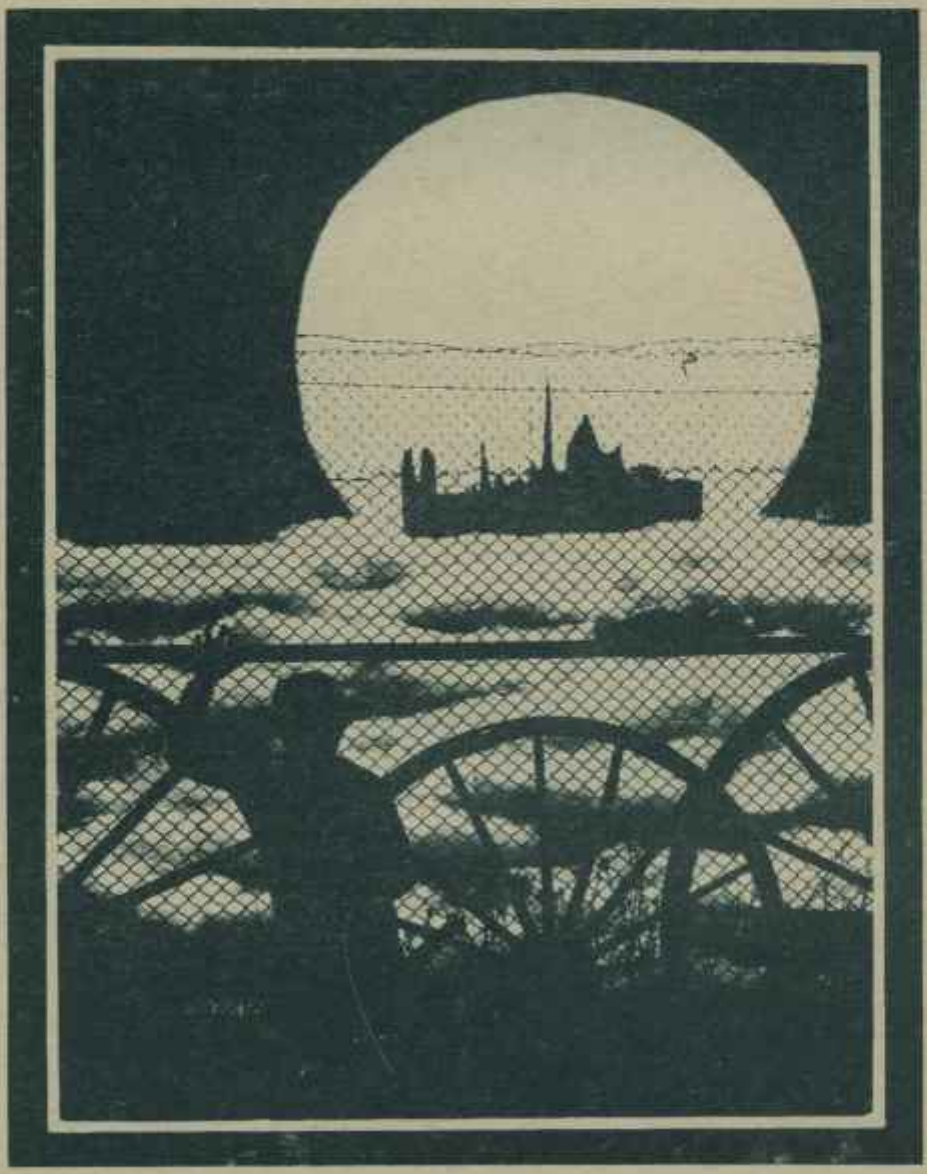

"Fotografia de Miquel Alba"